

3/2026

SFV

magasinet

Bildning för framtiden

Tarja Krum är årets Fredrika • Vi ses på Helsingfors bokmässan • Värdegrundsarbete i skolan

Nr 3
Oktober 2026
Volym 47, 12:e årgången

Nr	1	2	3	4
Materialdag	23.1	24.4	21.8	30.10
Utkommer	27.2	29.5	25.9	4.12

ADRESSÄNDRING
www.sfv.fi/adressandring

UTGIVARE
Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi, sfv@sfv.fi

REDAKTION
SFV, Annegatan 12, 4:e vån.
00120 Helsingfors,
redaktion@sfv.fi
Vi finns på Facebook, Tiktok,
Youtube, Instagram och LinkedIn.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**
Johan Aura
johan.aura@sfv.fi
040 355 9935

**REDAKTIONSSEKRETERARE
OCH REDAKTÖR**
Christine Skogman
christine.skogman@sfv.fi

REDAKTÖRER
Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@sfv.fi
Sanna Mandelin
sanna.mandelin@sfv.fi

LAYOUT
Pia Pettersson

OMSLAGSBILD
Frida Lönnroos

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETTERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: SFV stöder den finlandssvenska litteraturens startgröpar
- 6 Kort
- 8 SFV:s kurser och utbildningar
- 9 Ordförande: I bruset
- 10 Nya ansikten på SFV
- 12 Nyfikenhet driver arbete om lärtigar i framtiden
- 13 Mer relevant, mindre brus – välj kommunikationen själv
- 14 Tarja Krum vill göra idrotten trygg för alla
- 18 Biografier, prisutdelning och samtal – vi ses på Helsingfors bokmässa!
- 20 Ny SFV-biografi: August Schaudman, Hufvudstadsbladets grundare
- 22 Finlandssvensk satsning lockar fler unga till bokmässan
- 25 Bildningskolumn: Amerika: en mångfacetterad idé
- 26 Svensk skola som en väg till tillhörighet i Finland
- 29 Jakten på forskning som verkligen når klassrummet
- 32 Här vet alla vad som gäller – och alla får vara med
- 37 Kulturskolumn: Snava över bokhögar framom tre skärmar samtidigt
- 38 Det egna välmåendet som pedagogiskt verktyg
- 40 Allt ska klaffa så att GRO blir färdigt 2027
- 43 Hon blir GRO:s första verksamhetsledare
- 44 Lär dig mäta effekten av din verksamhet
- 48 Väck föreningens sovande pengar
- 50 Föreningsfrågan: Hur länge brinner lågan?
- 51 SFV fakta
- 52 Boklådan
- 57 Frågesport: Kan du Svenskfinland?
- 58 Kryss / sudoku / anagramjakten

”

Tanken är att värdegrunden ska genomsyra all verksamhet. Den är ett gemensamt mål för alla – elever, personal och vårdnadshavare – och tack vare den har alla ett gemensamt språk.

Nina Åström, sidan 34

FOTO: SONJA FINHOLM

14

Årets Fredrika är Tarja Krum, som arbetar som hållbarhetschef på Finlands Svenska Idrott. Hon har under många år arbetat för att alla inom idrotten ska känna sig sedda, trygga och respekterade oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. I september belönades hon med Fredrika Runeberg-stipendiet på 10 000 euro.

► Sidan 14

18

SFV deltar i bokmässan i Helsingfors den 22–26 oktober, med en egen monter och många scenprogram. I år är det enkelt att komma ihåg SFV:s scenprogram: årets två SFV-biografier presenteras på mässans första dag på torsdag, och prisutdelningarna i SFV:s litterära tävlingar sker på fredag.

► Sidan 18

32

Att ta med alla i leken, inte prata strunt om andra och hjälpa till där det behövs. Så gör man då man vill skapa en bra skolmiljö, berättar eleverna i Smedsby-Böle. Skolan, som hör till SFV:s skolnätverk Haru, har jobbat aktivt med värdegrundsarbete under de senaste åren.

► Sidan 32

Frågor om donationer till SFV och SFV:s förvaltning	 JOHAN AURA KANSLICHEF joohan.aura@sfv.fi 040 355 9935	Frågor om SFV:s bidrag och stipendier	 KATARINA REJMAN SAKKUNNIG, UTBILDNING OCH KULTUR katarina.rejman@sfv.fi 050 575 1548
Frågor om SFV:s pedagogiska verksamhet, växelverkstaden GRO	 NIKLAS WAHLSTRÖM CHEF, PEDAGOGISK VERKSAMHET niklas.wahlstrom@sfv.fi 050 548 2100	Frågor om sajten Lärorikt	 MALIN WIKSTRÖM PRODUCENT malin.wikstrom@sfv.fi 050 541 7736
Frågor om SFV:s studiecentral, SFV:s sommaruniversitet	 ANNA-KARIN ÖHMAN REKTOR anna-karin.ohman@sfv.fi 050 342 1890	Frågor om SFV:s ekonomifunktion och datasystem	 TED ÖSTERMAN EKONOMICHEF ted.osterman@sfv.fi 040 019 7692
Frågor om Studiecentralens kurser och pedagogiska verksamhet	 TOVE EKLUND-HARTMAN PEDAGOGISK PLANERARE, SFV:S STUDIECENTRAL tove.eklund-hartman@sfv.fi 050 306 2005	Frågor om SFV:s förvaltning	 VIVEKA ÅBERG FÖRVALTNINGSCHEF viveka.berg@sfv.fi 040 533 1710
Frågor om Studiecentralens kurser och pedagogiska verksamhet	 AMY JÄGERSKIÖLD PEDAGOGISK PLANERARE amy.jagerskiold@sfv.fi 050 395 5900	Frågor om medlemskapet i USFV och SFV	 PIA WIDÉN PROJEKTLEDARE, MEDLEMSENGAGEMANG pia.widen@sfv.fi 050 301 3696
Frågor om Sommaruniversitetets kurser	 NINA WAARAMÄKI PEDAGOGISK PLANERARE nina.waaramaki@sfv.fi 050 405 9934	Frågor om SFV:s kommunikation	 CHRISTINE SKOGMAN KOMMUNIKATIONSCHEF christine.skogman@sfv.fi 040 513 6418
Frågor om Studiecentralens kurser	 ELIN SUNDELL PEDAGOGISK PLANERARE elin.sundell@sfv.fi 050 405 9934	Frågor om SFV:s publikationer och annonsering	 RABBE SANDELIN PUBLIKATIONSANSVARIG rabbe.sandelin@sfv.fi 040 045 3953
Frågor om Föreningsresursen och Studiecentralens samarbetskurser	 MALIN STRÖM SAKKUNNIG I FÖRENINGSPÅRÅG malin.strom@sfv.fi 050 526 2295	Frågor om SFV:s sociala medier	 SAARA FERNSTRÖM DIGITAL INNEHÅLLSPRODUCENT saara.fernstrom@sfv.fi 040 584 0122
Frågor om skolnätverket Haru	 ANNETTE JANSSON KOORDINATOR annette.jansson@sfv.fi 050 514 8844	Frågor om SFV:s kommunikation	 SANNA MANDELIN KOMMUNIKATIONSSPECIALIST sanna.mandelin@sfv.fi 050 441 5449
Frågor om skolnätverket Haru	 EMILIA SKAAG NÄTVERKSPEDAGOG emilia.skaag@sfv.fi 050 386 2011	Frågor om SFV:s evenemang	 HONGJIA QI EVENEMANGSPRODUCENT hongjia.qi@sfv.fi 040 026 7107
Frågor om skolnätverket BRAVO!	 MARINA LINDHOLM KOORDINATOR marina.lindholm@sfv.fi 050 589 2264	Frågor om logistik- och lagerfunktioner	 TOM SUNDBERG VAKTMÄSTARE tom.sundberg@sfv.fi 050 366 6436
Frågor om skolnätverket BRAVO!	 LAURA OLESEN BILDKONSTPEDAGOG laura.olesen@sfv.fi 050 382 5339		

SFV stöder den finlandssvenska litteraturens startgropar

Svenska litteratursällskapet och Svenska kulturfonden har kartlagt litteraturfrämjande stödformer för finlandssvensk litteratur 2015–2025. Detta i ljuset av digitalisering, förändrade läsvanor, sociala medier och ökad konkurrens om människors fritid. Kartläggningen konstaterar att den finlandssvenska bokmarknaden har betydligt större utmaningar än den konkurrerande finska och riksvenska, och att den finlandssvenska bokutgivningsbranschen därför i hög grad är beroende av både privat och statligt stöd.

Åtgärdsförslagen i kartläggningen är många, och ett flertal handlar om att utöka privat och offentlig bidragsgivning till förlag, evenemang, litteraturfrämjande verksamhet och bokhandlar. Även stöd till fysiska skolbibliotek nämns, som motvikt till digitaliseringen.

Inget fel med det. Även SFV stöder denna litteraturfältets slutända, till exempel genom att förmedla statsstöd till bokcirkclar, och med att främja bokcirkelverksamheten med program som Läs med vännerna. Eller genom att själv ge ut biografier om finlandssvenskar som inte får glömmas bort, där vi i oktober presenterar bok nummer 27 och 28 på Helsingfors bokmässa (sidan 18).

Men vi har ändå främst koncentrerat oss på att stödja rötterna och startgroparna för finlandssvensk litteratur. Med våra litterära tävlingar Arvid Mörne och Solveig von Schoultz har vi sedan 1987 vaskat fram flera nya, lovande författare. Vi insåg alltså för snart 40 år sedan att det inte kommer att finnas en finlandssvensk bokbransch alls, ifall det inte ständigt tillförs debuterande författare. I dag stöder SFV även författare som är i början på sin författarstig med ett vistelsestipendium på Biskops Arnö Nordens folkhögskola i Sverige, och genom att via SFV:s sommaruniversitet arrangera Skriftskolan, som handleder dem som på allvar vill satsa på författarskap.

En liten minoritet är fullständigt beroende av sitt språk. Litteraturen formar och ramar med detta språk in minoritetens historia, nutid och framtidsvisioner. För vårt gemensamma identitetsbygge är det avgörande. Därför ska vi värna om litteraturen, även personligen. Köp en finlandssvensk bok i dag!

sfv.fi/bokcirkel
sfv.fi/tavlingar
sfv.fi/bokskriftskolan.com

Johan Aura
KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Stor kickoff gav lärare inspiration

■ SFV:s skolnätverk Haru och BRAVO! satte fart på hösten med en stor kickoff i Helsingfors Mässcentrum 10–11.9. Sammanlagt 150 lärare samlades för att under två dagar få inspiration och ny kunskap om läsning, kreativitet, konstämnen, rörelse samt emotionella och kommunikativa färdigheter. Samtidigt körde också årets version av tävlingen Snälla hjältar i gång. I tävlingen jobbar skolorna med en berättelse som **Malin Klingenberg** har skrivit speciellt för nätverken. Berättelsen slutar mitt i och skolorna ska hitta på ett slut och presentera det antingen genom ett multimodalt verk eller genom en teaterpjäs. Se bilder och se ett reportage från kickoffen på sfv.fi.

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

FOTO: JANI LAUKKANEN

Barnens Akademi kör i gång

■ Barnens Akademi består av kostnadsfria, tvärvetenskapliga verkstäder för kunskapstörstiga barn i åk 1–3 och 4–6. Verkstäderna ordnas även i år i huvudstadsregionen, Vasa, Åbo och på Åland. Temana utgår från olika naturvetenskapliga ämnen och leds av engagerade och kunniga universitetsstuderande. Deltagarna delas in i två åldersgrupper (åk 1–3 och åk 4–6), med innehåll som är anpassat till barnens ålder och förkunskaper. Alla deltagare får en egen laborationsrock, som följer med dem under de verkstäder de anmält sig till som en symbol för deras roll som små forskare. Efter varje verkstad får barnen dessutom ett diplom som minne och erkännande för att de deltagit.

Barnens Akademi är ett samarbete mellan SFV och det finlandssvenska LUMA-centret Skolresurs. Läs mer och anmäl ditt barn på sfv.fi/barnensakademi.

Ansökningar behandlas en gång i höst

■ SFV:s bidragsansökningar behandlas vanligtvis i fyra omgångar per år. I höst har omgång 3 och 4 slagits ihop på grund av arbetet med SFV:s nya strategi.

SFV har fri ansökningstid för bidrag, och ansökningarna behandlas vanligtvis i fyra omgångar under året. Under hösten konkretiserar SFV sin nya strategi, där nya målsättningar, utvecklingsspår och prioriteringar ska börja gälla mot slutet av året.

Den nya strategin påverkar också organisationsstrukturen. För att minska belastningen och möjliggöra en likvärdig behandling av alla ansökningar, beslöt SFV:s styrelse att förlänga och sammanslå behandlingsomgång 3 och 4 för år 2026.

Det innebär att de som ansökt om bidrag sedan maj, och vars ansökan skulle ha behandlats i början av hösten, får vänta till sista veckan i november på besked. Den totala bidragsgivningen påverkas inte, endast tidpunkten.

Den första ansökningsmöjligheten enligt den nya strategin öppnas vid årsskiftet. Målsättningen är att beslut om bidrag fattas under en första behandlingsomgång i februari/mars 2027.

Under nästa strategiperiod satsar SFV på färre men tydligare avgränsade områden, och varje insats ska kopplas tydligt till ett strategiskt mål. Syftet är att resurserna då ger större effekt på lång sikt.

Nominera till Topeliuspriset

■ Topeliuspriset – det finlandssvenska publicistpriset delas ut av SFV och Finlands Svenska Publicistförbund. Med priset vill SFV och Finlands Svenska Publicistförbund lyfta fram Zachris Topelius journalistiska gärning samt premiera dagens finlandssvenska journalistik.

Endast medlemmarna i Svenska folkskolans vänner rf och Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner rf samt medlemmarna i Finlands svenska publicistförbund rf kan nominera.

Priset på 7 500 euro ges för en aktiv pågående gärning, och är alltså inte nödvändigtvis ett pris för en lång journalistisk karriär. Prisets statuter nämner inte någon särskild journalistisk genre – typ grävande journalistik – utan prisnämnden har i det avseendet fria händer.

Nomineringsformuläret öppnar 2.11.2026 på sfv.fi/topelius. Nomineringsperioden pågår till 13.12.2026. Prismottagaren avslöjas och priset delas ut under Mediespråkseminariet på Hanaholmen i Esbo den 21 januari 2027.

Minnesrunorna finns på minnesrunor.fi

■ Visste du att SFV sedan år 2016 upprätthåller webbplatsen minnesrunor.fi? På sajten finns över 2 000 minnesrunor över finlandssvenskar och personer med anknytning till det svenska i Finland.

Har du en minnesruna du vill publicera på sajten? Skicka in den per epost till redaktion@sfv.fi.

Medlem! Uppdatera din e-post

■ Har SFV en giltig e-postadress till dig och ditt telefonnummer? Vi bygger just nu ett medlemsprogram med evenemang på plats och online, personlig kommunikation, frivilligengagemang och förmåner.

Uppdatera dina uppgifter enkelt på sfv.fi/epost eller skicka dem till medlem@sfv.fi. På så sätt når allt fram till dig. Skanna QR-koden och uppdatera dina uppgifter direkt!

1913

SFV:s porträttsamling

■ I SFV:s kontor i Helsingfors finns porträtt eller andra konstnärliga avbildningar på alla föreningens ordförande och kanslichefer. Porträttsamlingen startade år 1913 då föreningen erhöll en akvarell föreställande föreningens grundare **Wilhelm Grefberg** från hans makas kvarlåtenskap. År 1915 beställde SFV av konstnärinnan **Maria Wiik** ett porträtt på **Petrus Nordmann**, som verkat både som ordförande och kanslichef (se *SFV-magasinet* 1-2022). Senare beställdes periodvis olika avbildningar – oljeporträtt och akvareller, men också byster och reliefer – av tidigare verksamma personer i föreningen. I samband med 75-årsjubileet år 1957 infördes en kutym att kontinuerligt måla porträtt av föreningens ordförande och kanslichefer. Även två för SFV viktiga skattmästare har förärats porträtt, **Fredrik Rosberg** och **John Österholm**. Bekanta dig med det virtuella porträttgalleriet på sfv.fi/portratt.

SFV:s kurser och utbildningar

GRUNDKURS I INFORMATIONSVETENSKAP, 5 SP

[5.10–13.12 | Nätkurs](#)

Kursen introducerar informationsvetenskapens begrepp och ger kunskap om informationens roll i samhället samt en översikt över ämnets utveckling och forskningsområden. Kursen är en öppen universitetskurs vid Åbo Akademi/Öpu. Avgift 50 euro/20 euro.

ATT SAMARBETA NÄR ALLA ÄR OLIKA

[21.10 | Helsingfors](#)

När vuxna möts i grupper uppstår ibland friktion, missförstånd och olika förväntningar. Lär dig mer om varför samarbete ibland skaver, hur våra olikheter påverkar samspelet och få konkreta verktyg för ett bättre samarbetsklimat. Kostnadsfri.

PERSONLIGHET, 5 SP

[24.10–29.11 | Nätet](#)

Få en introduktion till personlighet ur ett biopsykosocialt perspektiv och lär dig mer om hur arv och miljö formar personlighet och intelligens. Kursen är en öppen universitetskurs vid Åbo Akademi/Öpu. Avgift 50 euro/20 euro.

MINDFULNESS FÖR ALLA

[24.10–21.11 | Helsingfors](#)

En praktisk kurs i mindfulness där du under tre träffar tränar medveten närvaro för ökad återhämtning, självinsikt och balans i vardagen. Avgift 80 euro.

FÖRENINGSEKONOMI FÖR KASSÖRER

[27.10 | Nätet](#)

Få koll på föreningens ekonomi och ditt ansvar som kassör. Föreläsningen går igenom bokföring, beskattning, budgetering och ekonomisk planering och ger tips för att undvika vanliga misstag. Kostnadsfri.

STÖD FÖR SOCIOEMOTIONELLA FÄRDIGHETER, 5 SP

[27.10–12.11 | Nätet](#)

Kursen ger dig förståelse för barns och ungas välbefinnande i skolan och lär dig förebygga ohälsa samt stärka skolengagemang, resiliens och trygghet med stöd i forskning och lagstiftning. Kursen är en öppen universitetskurs vid ÅboAkademi/Öpu. Avgift 50 euro/20 euro.

UNGDOMARS PSYKISKA HÄLSA, 5 SP

[2.11–16.12 | Nätkurs](#)

Kursen ger dig kunskap om ungdomars psykiska hälsa, vanliga psykiska störningar och hur välmående kan främjas utifrån aktuell forskning och praktik. Kursen är en öppen universitetskurs vid Åbo Akademi/Öpu. Avgift 50 euro/20 euro.

STARKARE TILLSAMMANS

[5.11.2026–12.1.2027 | Nätet](#)

En utbildning i arbetsvälmående i tre delar. Stärk ditt eget välbefinnande, utveckla samarbetet och bidra till en trygg och hållbar arbetskultur. De tre digitala träffarna utgår från individens behov och beteenden, tillit och samarbete i teamet samt gemensamma vanor som formar arbetskulturen. Kostnadsfri.

PERSPEKTIV PÅ FUNKTIONSNEDSÄTTNING 1, 5 SP

[18.1–3.2.2027 | Nätet](#)

Få en grundläggande förståelse för ADHD, autismspektrumtillstånd och intellektuell funktionsnedsättning samt lär dig om pedagogiska metoder och stöd som främjar delaktighet och lärande. Kursen är en öppen universitetskurs vid Åbo Akademi/Öpu. Avgift 50 euro/20 euro.

JHO-UTBILDNING FÖR STYRELSEMEDLEMMAR I

CIVILSAMHÄLLET

[30.1–18.2.2027 | Helsingfors och nätet](#)

Utveckla dina kunskaper i strategiskt styrelsearbete och få verktyg för att leda och utveckla organisationer inom civilsamhället. Utbildningen riktar sig till styrelsemedlemmar på förbunds- och distriktsnivå. Avgift 250 euro.

INTRODUKTION TILL KLINISK PSYKOLOGI, 5 SP

[13.2–11.4.2027 | Nätet](#)

Få en introduktion till klinisk psykologi och lär dig grunderna i psykologers arbete, etik, lagstiftning och evidensbaserade metoder. Kursen är en öppen universitetskurs vid Åbo Akademi/Öpu. Avgift 50 euro/20 euro.

SE DEN
aktuella listan
med kurser på
www.sfv.fi/kurser

I bruset

När resultaten från PISA-mätningarna inte är de vi hoppats på följer debatten ofta ett bekant mönster. Vi granskar läroplaner, räknar resurser och söker förklaringar i klassrummen. Men den fråga vi behöver stanna upp inför är mer svårfångad: Hurudan är den samtids- anda som de unga möter, lever i och formas av?

Det går lätt att argumentera för att skolan i dag verkar i motvind. Vi lever i ett informationssamhälle där snabba budskap prioriteras framför nyanser, och där eftertanken inte har högsta status. I detta ständiga digitala brus blir det också svårare för en femtonåring att navigera i informationsdjungeln. Och det blir en synnerligen tung uppgift för skolan att hålla bildningsidealen levande om de samtidigt eroderar ute i vuxenvärlden.

Men allt är inte mörkt. I den senaste mätningen introducerades området datalogisk problemlösning, som handlar om elevers förmåga att använda logiskt och systematiskt tänkande för att lösa problem, exempelvis genom att bryta ner dem och utveckla stegvisa lösningar. Finland presterade 507 poäng, vilket är strax över OECD-genomsnittet på 500 poäng. Flickorna når fyra poäng högre än pojkarna – en differens, men inte stor. Det slående i materialet är skillnaden mellan svensk- och finskspråkiga skolor. Elever i de svenskspråkiga skolorna fick i genomsnitt hela 520 poäng i datalogisk problemlösning, jämfört med 506 poäng i de finskspråkiga skolorna. Det är en rejäl marginal vars budskap kräver tydning.

Det handlar inte över huvud taget om digital hårdvara, utan om förmåga att fokusera. Kanske också om något mer grundläggande. Kan de svenskspråkiga skolornas styrka finnas i det sociala kapitalet som trygghet, närhet, hanterbara enheter och en gemenskap som erbjuder som bäst en fast ram. Strukturerade sammanhang som kan fungera som nödvändiga motvikter till en fragmenterad omvärld. Logiskt tänkande kräver kognitivt lugn. När den yttre miljön är förutsägbär blir det lättare för hjärnan att strukturera det komplexa.

Skolan bär ansvar för kunskapssamhällets framtid, men skolan bär inte och kan inte bära hela ansvaret. Det krävs en gemensam insats där vi i hemmen och civilsamhället värnar och återerövrar respekten för det som får ta tid. Bygger miljöer där uthållighet och eftertanke får chans att gro, och erbjuder välbehövliga andrum från den ständiga digitala närvaron.

Att utmaningarna är reella och komplexa syns inte minst i de vikande resultaten inom naturvetenskaperna. Men för en språklig minoritet är problemlösning- förmåga en ovärderlig hårdvaluta och en bärande framtidsstrategi. Det är i detta landskap som SFV, i närkontakt och dialog med den finlandssvenska skolvärlden, kontinuerligt uppdaterar omvärldsanalysen, förfinar de pedagogiska redskapen och fortsätter forma och stärka de strukturer som hjälper nästa generation att tänka klart.

Wivan Nygård-Fagerudd
STYRELSEORDFÖRANDE,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Nya ansikten på SFV

SFV stärker det pedagogiska kunnandet inom organisationen med två nya pedagogiska planerare och en bildkonstpedagog.

Vi ställde Elin, Nina och Laura två frågor inför jobbstarten på SFV:

- 1. Vad ser du mest framemot i ditt nya arbete på SFV?*
- 2. Vad ser du framemot att kunna bidra med till föreningens verksamhet? Här presenterar vi kort de nya medarbetarna.*

Text Sanna Mandelin

FOTO: PRIVAT

NINA WAARAMÄKI

pedagogisk planerare

Nina är pedagogie magister från Helsingfors universitet. Hon har senast jobbat på Folkhälsans förbund.

Karibon Nina började på SFV den 1 augusti och jobbar från kontoret i Helsingfors. Du når henne på e-postadressen nina.waaramaki@sfv.fi och på telefon 050 405 9934.

1. Människomöten, samarbeten och engagemanget inom civilsamhället!
2. Mitt kunnande gällande förenings- och frivilligledarskap, friluftspedagogiska metoder och kurser där deltagaren får ”det lilla extra” – om det då är en upplevelse ute, en matstund eller ett studiebesök. Det genuina mötet ser jag som väldigt viktigt.

FOTO: HIEU BUI

LAURA OLESEN

bildkonstpedagog

Laura är pedagogie magister från Åbo Akademi. Hon har studerat bildkonstpedagogik i Sverige och ar jobbar som klasslärare i Gerby skola i Vasa.

Vasabon Laura började på SFV den 1 augusti och jobbar i ett år från kontoret i Vasa. Du når henne på e-postadressen laura.olesen@sfv.fi och på telefon 050 382 5339.

1. Jag ser framemot att få nördna ner mig i frågor som rör bildkonstutbildningen i skolan. Det ska bli roligt att inom BRAVO! få vara med och skapa en riktig guldgruva med inspiration, tips och idéer för lärarna. Jag ser också framemot att få träffa lärare i Svenskfinland, ta del av deras erfarenheter och tillsammans väcka skaparglädjen hos eleverna.
2. Min största motivation som klasslärare är elevernas glädje när de lyckas. Som bildkonstpedagog hoppas jag kunna bidra till att fler elever får uppleva skaparglädje och genom bildkonsten upptäcker sätt att uttrycka sig, utforska och växa. Jag hoppas kunna ge lärarna stöd, inspiration och konkreta verktyg som gör det lättare och roligare att arbeta ämnesövergripande med bildkonst i klassrummet.

FOTO: ELIN SUNDELL

ELIN SUNDELL

pedagogisk planerare

Elin är samhällspedagog och har en MBA i tjänstedesign. Hon har tidigare jobbat bland annat på Raseborgs stads ungdomstjänster, Kulturhuset Karelia och Luckan. Elin fick SFV:s Hagforsmedalj 2023.

Elin, som är hemma från Raseborg, började på SFV den 1 september och jobbar från kontoret i Helsingfors. Du når henne på e-postadressen elin.sundell@sfv.fi och på telefon 050 588 5507.

1. Att få arbeta med samhällsfrågor och fri bildning – det skapar intressanta möten och engagemang mellan människor, samtidigt man själv inspireras och utvecklas i sin yrkesroll.
2. Jag hoppas kunna bidra med nya perspektiv och främja tvärssektoriella samarbeten, dels utifrån mina erfarenheter av att arbeta med ungdomsfrågor, kultur och tillgänglighet, dels genom tjänstedesign och kreativa arbetssätt.

Nyfikenhet driver arbete om lärstigar i framtiden

Text Sanna Mandelin ~ Foto Monkey Business Images via Canva.com

Hur kan de svenskspråkiga lärstigar i Finland se ut i framtiden? Hur vill vi att de ska se ut? SFV och Sydkustens landskapsförbund har arbetat fram ett material med olika scenarier som kan användas för att fundera på hur önskade scenarier kan uppnås och oönskade undvikas. I november ordnas ett seminarium, som är öppet för alla intresserade.

– Det här arbetet drivs av nyfikenhet på hur framtidens svenskspråkiga lärstigar kan se ut i Finland. Vi vill bidra till en aktiv och konstruktiv diskussion om de olika scenarierna, säger Katarina Rejman, sakkunnig inom utbildning på SFV.

Tillsammans med senior rådgivare, docent Mikael Paltschik och utbildningsplanerare Charlotta Nyholm på Sydkustens landskapsförbund har Rejman talat med såväl personer inom utbildningssektorn och den fria bildningen som med samhällsanalytiker och mediechefer.

BRETT ANVÄNDNINGSOMRÅDE Scenariarbetet fokuserar på den svenskspråkiga lärstigen från småbarnspedagogik till andra stadiet.

Rejman konstaterar att scenariarbetet rimmar väl med SFV:s uppdrag att vara med och forma de svenska lärstigar i Finland.

– Vi vill vara med och skapa förutsättningar för en kvalitativ utbildning på svenska.

Hon hoppas att materialet ska kunna användas brett, till exempel av kommun- eller bildningsdirektörer som vill påverka utvecklingen i sin egen kommun.

– Vi hoppas också att lärarstuderande kan använda materialet för att stimulera till diskussion eller rektorer som avstamp för en diskussion kring de frågor som är aktuella just för dem.

Katarina Rejman betonar att materialet kan användas flexibelt.

ÖPPET SEMINARIUM. Den 10 november ordnas ett seminarium i Helsingfors

kring scenarierna för de svenskspråkiga lärstigar som är öppet för alla intresserade. Alla de som har hörts under arbetet kommer att bjudas in. Under seminariet kommer materialet att diskuteras ur olika synvinklar och det blir också en paneldebatt kring vad som kan göras för att bevara och förstärka kvaliteten i de svenska lärstigar i framtiden.

Materialet kommer att finnas tillgängligt för alla intresserade att antingen ladda ner eller använda i digital form både på SFV:s sajt och på Sydkustens landskapsförbunds sidor.

Anmäl dig till seminariet här:
<https://evenemang.sfv.fi/larstigar>

Mer relevant, mindre brus – välj kommunikationen själv

Text Christine Skogman ~ Foto Aron Salminen

I senaste SFV-magasin berättade vi om satsningen på medlemsengagemang i SFV:s understödsförening. Nu tar vi steget vidare och skräddarsyr medlemskommunikationen. Inom kort får du som medlem ett mejl där du kan göra val gällande informationen du får från föreningen.

Understödsföreningen för SFV har i dag över 5 500 medlemmar, och ökar nu i jämn takt. Sedan september väljer nya medlemmar vad de är intresserade av när de fyller i medlemsansökan, som till exempel skolfrågor, pedagogik och lärande eller föreningsliv. Därefter kan man välja vilka sorts evenemang man helst vill få information om.

Du som redan är medlem får nu göra samma val och kommer därför inom kort att få ett e-postbrev. Vi har uppdaterat Understödsföreningens registerbeskrivning och dataskyddsbeskrivning, så att det är tydligt och klart vilka uppgifter som samlas in och varför. Läs de uppdaterade beskrivningarna på sfv.fi/medlem.

Pia Widén, projektledare för medlemsengagemanget, förklarar varför ändringarna gjorts och varför USFV nu ber om nya uppgifter av medlemmarna.

– Det är viktigt att vi erbjuder information som är relevant. Då kan vi skicka färre utskick, men mer av det som faktiskt betyder något för den enskilda medlemmen.

Hon menar att förändringen hänger ihop med hur medlemmar vill engagera sig.

”

Ta gärna två minuter för att gå igenom dina uppgifter när mejlet kommer. Ju bättre vi vet vad du vill ha, desto mer träffar vi rätt, och desto mindre skickar vi information som du ändå skrollar förbi.

Pia Widén

– Alla vill inte samma sak med sitt medlemskap. Vissa vill gå på evenemang och kurser, andra vill stöda det SFV gör som de upplever att är viktigt. Det här ska kommunikationen reflektera.

I mejlet som skickas ut i september och oktober finns en länk till din egen profil, med samma valmöjligheter som nya medlemmar redan gör när de ansöker.

– Ta gärna två minuter för att gå igenom dina uppgifter när mejlet kommer.

Ju bättre vi vet vad du vill ha, desto mer träffar vi rätt, och desto mindre information skickar vi som du ändå skrollar förbi, säger Pia Widén.

Medlemskapet i SFV:s understödsförening är kostnadsfritt från och med i år. Alla som ansöker om att bli medlem får välja en bok ur SFV:s biografiserie som gåva. Urvalet är brett, från personliga livsöden till berättelser om samhällen i förändring. Gåvans värde är 19,80 euro.

– Känner du någon som är nyfiken på SFV:s understödsförening? Nu är ett bra tillfälle att fråga, säger Pia Widén.

Under Helsingfors bokmässa i slutet av oktober får du gärna komma förbi SFV:s monter och träffa SFV:s personal. Ansöker du om medlemskap under Bokmässan kan du genast ta med dig en av SFV:s 28 biografier som gåva.

– Kom och berätta vad du tycker att ditt medlemskap ska innehålla. Vilka kurser eller evenemang saknar du? Vi beaktar det i planeringen av nästa år, säger Pia Widén. Dessutom kommer vi att lansera intressanta bokerbjudanden i samarbete med Schilds & Söderströms som du bara kan nyttja som medlem, tilläger hon.

Bli medlem här:
www.sfv.fi/blimedlem

Tarja Krum

vill göra idrotten trygg för alla

Tarja Krum har egna erfarenheter av att som ung kvinnlig ledare inte riktigt passa in i idrottens normer. Det fick henne att arbeta för andra grupper som känner utanförskap inom idrotten.

Text Sanna Mandelin ~ Foto Frida Lönnroos

Årets Fredrika är Tarja Krum, som arbetar som hållbarhetschef på Finlands Svenska Idrott. Hon har under många år arbetat för att alla inom idrotten ska känna sig sedda, trygga och respekterade oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. I september belönades hon med Fredrika Runebergstipendiet på 10 000 euro.

I år sökte priskommittén för Fredrika Runebergstipendiet någon som kämpar för hbtqi-personers rätt att leva öppet och tryggt i en tid då tonläget hårdnar och utrymmet för mångfald i vissa sammanhang krymper. Kommittén ville uppmärksamma en insats

som synliggör och försvarar regnbågs-gemenskapen och som bidrar till ett mer jämlikt och mänskligt samhälle. Sammanlagt kom det in 108 nomineringar.

För Tarja Krum är trygg idrott och likabehandling inte bara fina ord i ett festtal utan något hon arbetar med och för varje dag.

– Det är någonting som vi måste göra för att få ett bättre samhälle och för att flera kan delta i idrott och vara fysiskt aktiva.

Tarja Krums engagemang för lika-behandling väcktes av hennes egna erfarenheter som idrottare, tränare, föreningsaktiv och anställd inom idrotten.

– Som ung kvinna inom idrotten upplevde jag ibland att jag inte riktigt passade in i de normer som fanns, särskilt i ledar- och styrelseroller. Det väckte frågor hos mig om vilka som känner sig självklara i sammanhanget och vilka som inte gör det. När jag senare träffade människor inom hbtqi-communityn som möter betydligt större hinder än jag själv fick jag både en djupare förståelse och en ännu starkare drivkraft att arbeta för de här frågorna.

Hon känner en stor tacksamhet för det förtroende människor har visat henne genom att dela sina erfarenheter och berättelser.

– Det är inte självklart att berätta om sådant som kan vara väldigt personligt, svårt och ibland smärtsamt. Varje berättelse berör mig och stannar kvar hos mig.

EN GLAD ÖVERRASKNING. Fredrika Runebergstipendiet delas varje år ut på Fredrikas födelsedag den 2 september. Stipendiet på 10 000 euro går till förtjänta personer som arbetar i hennes samhällsmoderliga anda. I stipendiekommittén finns representanter för Finlands svenska Marthaförbund, Svenska kulturfonden, Svenska kvinnoförbundet och Svenska folkskolans vänner.

Tarja Krum blev överraskad när hon fick veta att hon tilldelats stipendiet.

– Jag blev jätteglad. Jag har en rätt tuff period bakom mig, så det känns som ett fint erkännande. När jag såg vilka som fått priset tidigare kände jag mig ännu mer hedrad.

TÅLMODIGT ARBETE PRISAS. I flera av nomineringarna lyfter man fram Tarja Krums tålmodiga arbete för en idrotts-

rörelse som är rättvis för alla. Hon stödjer också idrottsföreningar och andra aktörer som vill arbetar för samma mål genom rådgivning och utbildningar.

– Jag behöver förklara för föreningarna och organisationerna varför likabehandling är viktigt. Många tycker att det inte hör till kärnverksamheten. Då får man öka medvetenheten genom att föra diskussioner gång på gång.

Tarja Krum säger att många ändrar åsikt när de ser att små förändringar märks i vardagen. Det kan handla om hur grupper delas in, hur man talar till deltagarna eller vem som syns i kommunikationen.

– När en liten förändring gör att någon känner sig mer välkommen och trygg kan människor plötsligt börja se också andra saker med nya ögon. Det ger mig mycket när jag kan medverka till en förändring.

Ett exempel hon nämner är transkvinnors möjligheter att delta i idrott.

– Människor antar mycket om transkvinnor och idrott utifrån det allmänna narrativet. Sedan när man berättar om hur åtgärderna och reglerna leder till exkludering får människor ofta en aha-upplevelse. Transkvinnor får till exempel inte spela schack i kvinnoklasser.

Schackregeln är det internationella schackförbundet FIDE:s, men många landsförbund har motsatt sig den.

Krums erfarenhet är att idrottsvärlden har större förståelse för behovet att beakta exempelvis personer med migrationsbakgrund än hbtqi-personer.

– Det är helt tydligt ett mer främmande tema och ett som gör att vissa attityder dyker upp i diskussionerna. När jag ser utmaningarna och orättvisorna så ger det mera ork att kämpa på.

För Sibbobördiga Tarja Krum är Molnträsk ett viktigt ställe. Där njuter hon av naturen och hittar lugnet.

” Min förhoppning är att de här frågorna en dag ska vara så självklara att vi inte längre behöver diskutera vem som hör hemma i idrotten, utan i stället fokusera på hur vi tillsammans skapar den bästa möjliga idrotten för alla. **Tarja Krum**

KAN VARA MOTIGT OCH TUNGT. Ibland är arbetet för en tryggare idrott kämpigt. – Emellanåt känns det som om man slår huvudet i väggen och det är tungt. Att ha ett stödnätverk utanför den egna organisationen och det egna landet och inom olika idrottsgrenar är viktigt. Hon jobbar också mycket med unga och hjälper dem att sätta ord på sina upplevelser. – Till exempel har jag talat om härskartekniker och då inser de att det är det de varit med om i sin förening. De har trott att det är dem själva det är fel på, men inte kunnat sätta ord på känslan.

DRÖMMEN ÄR ATT MÅNGFALD SKA VARA SJÄLVKLAR. Tarja Krum jobbar

också internationellt med frågor om likabehandling. Hon är ordförande för jämställdhetskommittén inom ENGSO (*European Non-Governmental Sports Organisation*), en europeisk paraplyorganisation för idrottsorganisationer, 2024–2028. – Det är ögonöppnande att se hur attityderna är i olika delar av Europa när det gäller hbtqi-frågor. Jag har fått höra exkluderande och tråkiga kommentarer som att ”vi har inga homosexuella i vårt land”. **Hur skulle idrottslivet se ut i den bästa av världar?** – Jag drömmer om en idrott där mångfald är en självklarhet. Där människor

med olika hudfärger, etniciteter, migrationsbakgrunder, könsidentiteter, sexuella läggningar och olika förutsättningar är en naturlig och självklar del av gemenskapen. Där ingen behöver fundera på om de hör hemma, utan där alla har samma möjlighet att delta, utvecklas, påverka och känna sig uppskattade. Tarja Krum säger att det behövs mod att se över strukturer, särskilt på de nivåer där beslut fattas och makt utövas. – Min förhoppning är att de här frågorna en dag ska vara så självklara att vi inte längre behöver diskutera vem som hör hemma i idrotten, utan i stället fokusera på hur vi tillsammans skapar den bästa möjliga idrotten för alla. ■

Motivering

Tarja Krum har som hållbarhetschef på Finlands Svenska Idrott många år arbetat för att alla inom idrotten ska känna sig sedda, trygga och respekterade oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Hon står upp för rättvisa och representation, bemöter alla med respekt och tvekar inte att säga ifrån när något är osakligt eller exkluderande. Det tålmodiga arbetet hon lägger ner är beundransvärt. För Tarja Krum är trygg idrott och likabehandling inte bara fina ord utan en daglig praktik, och hon inspirerar andra att jobba för samma sak: trakasserier och orättvisor ska inte få utrymme inom idrotten. Med sin erfarenhet av frågor kring ansvarsfull idrott är hon ett viktigt bollplank för många. Hennes arbete har genomslagskraft både nationellt och internationellt bland annat genom hennes förtroendeuppdrag på europeisk nivå inom ENGSO:s jämställdhetskommitté där hon är ordförande 2024–2028. Tarja Krums varma och positiva sätt, tillsammans med hennes mod, engagemang och omtanke om andra, förtjänar att uppmärksammas och uppskattas.

Fredrika Runeberg-stipendiet

- **Fredrika Runeberg** var författare och en av landets första kvinnliga tidningsredaktörer. I sina skrifter tog hon ställning för ogifta kvinnors rättigheter och kvinnors rätt till skolgång, utbildning och arbete. Samtiden kände ändå Fredrika Runeberg främst som nationalskalden **Johan Ludvig Runebergs** hustru och som en gästfri värdinna.
- Fredrika Runebergs stipendiefond finns inom Svenska kulturfonden. Fondens syfte är att bevara minnet av Fredrika Runebergs gärning och stimulera till den samhällsmoderlighet som var utmärkande för henne. Stipendiefond grundades 1986 på initiativ av fil.dr. **Karin Allardt-Ekelund**.
- Stipendiet på 10 000 euro delas varje år ut på Fredrika Runebergs födelsedag den 2 september. Stipendiet går till förtjänta personer som arbetar i hennes anda.
- Stipendiet kan inte sökas, utan mottagaren utses av en stipendiekommitté. Också i år hade allmänheten möjlighet att lämna in förslag till stipendiekommittén. I år kom det in 108 förslag på stipendiater.
- I kommittén finns representanter för:
 - Finlands svenska Marthaförbund
 - Svenska folkskolans vänner
 - Svenska kulturfonden
 - Svenska Kvinnoförbundet

Biografier, prisutdelning och samtal – vi ses på Helsingfors bokmässan!

Text *Rabbe Sandelin* ~ Foto *Frida Lönnroos*

SFV deltar i bokmässan i Helsingfors den 22–26 oktober, med en egen monter och många scenprogram. I år är det enkelt att komma ihåg SFV:s scenprogram: årets två SFV-biografier presenteras på mässans första dag på torsdag, och prisutdelningarna i SFV:s litterära tävlingar sker på fredag.

Arets nya SFV-biografier handlar om politikern **Ralf Törngren** (1826–1896), och om tidningsmannen och opinionsbildaren **August Schauman**. En intervju med Schauman-författaren **Jens Grandell** hittar du på sidan 20 i detta nummer, och en intervju med **Håkan Mattlin**, som skrivit Törngren-biografen, hittar du i förra numret av *SFV-magasinet* och på webben.

På mässan säljs alla 28 SFV-biografier till mässpriset 15 euro (norm. 19,80), med undantag för biografierna i större format, som säljs för 19 euro. I montern kan man också köpa *Stora Sångboken* – det rikt illustrerade, 400-sidiga opuset med 250 finlandssvenska visor och sånger, alla med pianoackompanjemang. En ypperlig gåva till sång- och musikintresserade, till mässpriset 24 euro.

Även det uppskattade nytrycket av Henrik Ekbergs *Ett land i kamp*, som komprimerat behandlar Finlands senaste krig på 72 sidor, finns till salu i montern. En fin gåva till historieintresserad ungdom eller för den som snabbt behö-

ver friska upp historiekunskaperna, för endast 8 euro!

PRISUTDELNINGAR. I år gällde det för deltagarna både i Arvid Mörne-tävlingen för under 30-åringar och för deltagarna i Solveig von Schoultz-tävlingen för över 30-åringar att skicka in dikter. I samband med prisutdelningarna ger vi som förr ut

en bok med alla prisbelönta bidrag, och den boken kan publiken plocka upp helt gratis i SFV-montern, genast efter den första prisutdelningen på fredag.

NYA MEDLEMMAR. I SFV-montern lyfter vi förutom bokutgivningen även fram möjligheten att bli medlem i Understödsföreningen för SFV. Vi berättar om fördelarna med att komma med i en gemenskap som opolitiskt stöder det svenska i Finland. Det kostar inget att vara medlem. Fyll i din medlemsansökan på plats, så får du genast ta med dig en bok ur SFV:s boksortiment. Alla medlemmar i Understödsföreningen får 10 procents rabatt på SFV:s böcker.

Välkommen! ■

Läs mer om
Bokmässans
finlandssvenska
område Bokbyn
på sidan 22.

SFV:s scenprogram på Helsingfors bokmässan

BIOGRAFIER

• Torsdag 22.10 kl 13.00 | Blåbärslandet

Ralf Törngren. *En gentleman på politikens slagfält.* **Håkan Mattlin** intervjuas av **Stefan Randström**.

Ralf Törngren (1899–1961) var mångårig riksdagsman, minister i 11 regeringar, och SFP:s hittills enda statsminister. Håkan Mattlin belyser nu öppet både hans triumfer, och de besvikelser som till sist ledde till desillusionering och nedbrutenhet.

• Torsdag 22.10 kl 13.30 | Blåbärslandet

August Schauman. *HBL:s grundare och fanbärare för en ny tid.* **Jens Grandell** intervjuas av **Andrea Svanbäck**.

August Schauman (1826–1896) grundade *Hufvudstadsbladet* 1864. Men varför är han i dag bortglömd? Jens Grandell riktar ljuset på den banbrytande, liberale tidningsmannen, men även på tidsepoken då nya samhällsidéer debatterades med stor intensitet.

PRISUTDELNING

• Fredag 23.10 kl 16.00 | Fiskehamnen

Vinnarna i SFV:s litterära tävling **Arvid Mörne**. Kom och fira framtidens författare! **Arvid Mörne**-tävlingen för under 30-åringar gällde denna gång dikter. Vi avslöjar vinnarna, och du får höra juryns motiveringar och vinnardikterna läsas upp. Du får kostnadsfritt boken med vinnarbidragen.

• Fredag 23.10 kl 18.00 | Fiskehamnen

Vinnarna i SFV:s litterära tävling **Solveig von Schoultz**. Vi hyllar nya litterära talanger. **Solveig von Schoultz**-tävlingen lyfter fram skribenter från 30 år och uppåt. Kom och se vinnarna avslöjas, med uppläsningar, juryns kommentarer och blommor. Få ditt eget gratis exemplar av vinnarbidragen!

Ny SFV-biografi

August Schauman, *Hufvudstadsbladets grundare*

Text *Rabbe Sandelin*

När man läser de många minnesrunorna som publicerades efter August Schaumans död 1896 slås man lätt av intrycket att det var något särskilt med denne tidningsman kallad "Skägget". Men vem var egentligen personen bakom vår tids mest spridda finlandssvenska dagstidning Hufvudstadsbladet – en tidning som av Zacharias Topelius beskrevs som dödfödd?

Den nya SFV-biografins författare **Jens Grandell** konstaterar att August Schauman i dag är mer eller mindre bortglömd.

– Någon har kanske i all hast vid morgonkaffet i tidningen noterat det korta "Hufvudstadsbladet grundades av August Schauman år 1864", och sedan oreflekterat fortsatt läsningen. I *Hbl*:s webbversion står inte ens något om Schauman, man kan bara läsa att tidningen grundades 1864.

Grandell ser det därför som ett intressant och viktigt uppdrag att rikta ljuset på en av 1800-talets banbrytande tidningsmän, men även på den tid som Finland då genomgick.

– Schauman-storyn gäller inte enbart hans stora bidrag till hur det finska pressväsendet växer fram, utan det blir också en beskrivning av en epok när det moderna Finland växer fram, då avgörande idéer och föreställningar stöts och blöts med stor intensitet, säger Grandell.

August Schauman var faktiskt en av de första männen "av den nya tiden", en

Jens Grandell har doktorerat i historia vid Helsingfors universitet och har tidigare varit forskare vid Statsrådets kansli, där han arbetade med en vetenskaplig utgåva av den liberale statsmannen **Leo Mechelins** skrifter. Hans forskning och publikationer har bland annat behandlat 1800-talets liberalism och republikanism, nationsbygge, nationalism och historieskrivning. Han har också varit redaktör för *Historisk Tidskrift* för Finland och Historiska och litteraturhistoriska studier. FOTO: ANTTI RINTALA

Humorn, glimten i ögat, det olympiska skrattet, skägget (somliga undrade om han var född med det), cigarren, den resliga gestalten – det här är några av de populära kännetecknen som August Schaumans (1826–1896) samtid förknippade med honom. FOTO: MUSEIVERKET'S HISTORISKA BILDSAMLINGAR.

fanbärare för ett modernt Finland och en fri rättsstat enligt nordisk modell. Att han föll i glömska under 1900-talet var ett öde som drabbade de flesta av Finlands inte särskilt mångtaliga liberaler, och tyvärr fanns det på grund av omständigheterna kring sekelskiftet inte så många som ville plocka upp manteln.

– De här personerna passade dåligt in i narrativen kring språkstriderna, eller i den unga republikens identitetssökande efter självständigheten och inbördeskriget. Schauman var politiskt liberal och en försonande stämma i språkfrågan, och för sådant fanns inte användning i ett alltmer polariserat Finland.

DET MÄNSKLIGA PERSPEKTIVET

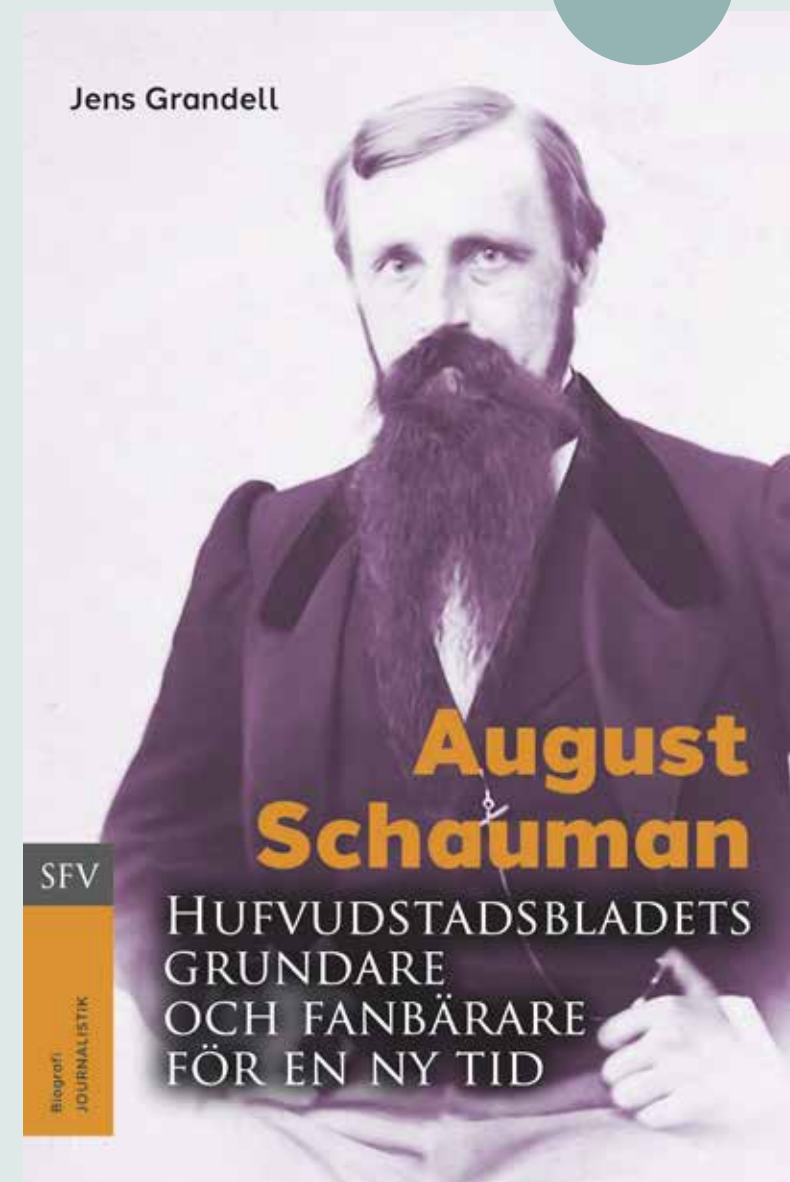
Till biografins två huvudingredienser väljer Grandell också att lägga till ett mänskligt perspektiv. Människan är inte enbart en rationell varelse som handlar självständigt från sin omgivning.

– En arbetsroll och opinioner är bara en del av människan. Bakom den finns alltid en levande, kännande person. Genom brev, artiklar och lantdagstal kan man få en grundläggande förståelse för hur August Schauman upplevde sin samtid.

I SFV-biografin behandlar Grandell alltså även Schaumans olika sociala nätverk, där familjen har stor betydelse. Men också den omgivande miljön.

– I tillägg vill jag även lyfta fram de olika miljöerna där Schauman rörde sig, såsom den växande staden Helsingfors, men också de mindre och intimare sfärerna såsom parkerna, kaféerna och hemmen. Och inte bara de fysiska rummen, utan också de mentala landskapen. ■

MÄSSPRIS
15 EURO

August Schauman – *Hufvudstadsbladets grundare och fanbärare för en ny tid* lanseras på bokmässan i Helsingfors den 22 oktober. Som mässbesökare kan du köpa boken till specialpris 15 euro. Beställ boken på boklund.fi till normalpris 19,80 e.

Finlandssvensk satsning lockar fler unga till bokmässan

Text & Foto Sanna Mandelin

Både antalet unga svenskspråkiga besökare och antalet programpunkter på svenska har ökat på Helsingfors bokmässan. Bakom ökningen ligger de finlandssvenska stiftelsernas och föreningarnas gemensamma satsning på barn och unga. Den egna scenen Busholmen har dessutom gjort det lättare för publiken att hitta det svenskspråkiga barnprogrammet.

I fjol när jag satt och lyssnade på ett otroligt mysigt Prata bok-samtal med barn från Larsmo tänkte jag: vem ska vi satsa på om inte barn och ungdomar? Om man inte börjar läsa i den åldern så är frågan om man gör det senare.

Det säger **Hanna Riska**, marknadsföringschef på SLS förlag. Från och med i år ansvarar hon för de finlandssvenska stiftelsernas och föreningarnas gemensamma satsning på bokmässan i Helsingfors. **Agneta Rahikainen** har ansvarat för arbetet under största delen av bokmässans historia, men fokuserar nu på den finlandssvenska bokkatalogen och på större frågor kring läsfrämjande.

Allt sedan starten 2000 har det funnits en koordinerad satsning på den svenska närvaron på bokmässan. I början var det Svenska litteratursällskapet, dåvarande Konstsamfundet (nu Amos Andersons fond) och Svenska kulturfonden som stod bakom satsningen. Med åren har fler finansörer kommit med: Svenska folkskolans vänner, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne och Stiftelsen Tre Smeder.

Satsningen på barn och unga inleddes 2024 och skulle ursprungligen pågå till 2026. Satsningen planeras fortsätta i ytterligare tre år. Bakgrunden till satsningen är oron för barns och ungas läskunnighet och minskande intresse för litteratur.

”

Vem ska vi satsa på om inte barn och ungdomar? Om man inte börjar läsa i den åldern så är frågan om man gör det senare.

Hanna Riska

– Här kan barnen se hur mycket böcker det finns. De sitter ju inte och läser här, men det är jätteviktigt i sig att vi kollektivt visar hur stor bokvärlden är.

En del av satsningen är gratisbiljetter som skolorna kan ansöka om.

– I fjol delade vi ut 3 500 gratisbiljetter till skolelever, studerande och lärare, tidigare mellan 2 000 och 2 500 biljetter. Vi jobbar varje år för att skolor också

utanför Helsingforsregionen ska komma till bokmässan, säger Agneta Rahikainen.

Det har lyckats, det är allt fler skolor från andra delar av Svenskfinland som deltar. Hanna Riskas roll är att placera program för skolelever på de tider då klasserna besöker bokmässan, det vill säga torsdag och fredag förmiddag. Under helgen finns det sedan mera program för barn och unga.

EGEN SCEN GER PLATS FÖR FLER PROGRAM. Riska berättar att det blir cirka 200 programpunkter på svenska också i år. Antalet är större än för några år sedan eftersom den egna scenen Busholmen har gjort det möjligt att ordna fler programpunkter både för barn och vuxna.

– Vi satsar stora pengar på Busholmen för att erbjuda en scen för barn och unga. Under kvällstiderna ger scenen möjlighet till lite intimare samtal för vuxna, till exempel poesiuppläsningar eller samtal om autism, säger hon.

En annan fördel med Busholmen är placeringen på det svenska området. Rahikainen har erfarenhet av vad som

Hanna Riska tar över koordinerandet av det svenskspråkiga programmet på Helsingfors bokmässan av Agneta Rahikainen. Båda arbetar på Svenska litteratursällskapet.

händer när det svenska barnprogrammet sprids ut på mässområdet.

– Vi har testat olika möjligheter, som att ordna svenska barnprogram på det finska barnområdet – men publiken hittar inte fram när det blir splittrat. De andra två svenska scenerna är ganska omysiga och opersonliga.

Ett undantag är Prata bok-samtalen, som ordnas av Läscentrum, eftersom de drar så stor publik att en stor scen är ett måste.

”

Här kan barnen se hur mycket böcker det finns. De sitter ju inte och läser här, men det är jätteviktigt i sig att vi kollektivt visar hur stor bokvärlden är.

Agneta Rahikainen

Det är svårt att mäta vilken effekt satsningen har haft på besökarna. Det man kan få reda på – förutom antalet gratisbiljetter och programpunkter – är hur stor publik programmen lockar. Men Riska konstaterar att publiksiffrorna varierar väldigt mycket beroende på vilka författare som medverkar på mässan. Produktionsbolaget Moilo, som producerar barn- och ungdomsprogrammet, ber också om publikfeedback. ➔

Erbjuder ramarna. Satsningen på det svenska på bokmässan i Helsingfors handlar mycket om att erbjuda en möjlighet att förverkliga program. Det sker genom att sköta logistik och marknadsföring, säger Hanna Riska och Agneta Rahikainen.

– I år kommer vi att skicka ut en enkät till alla lärare och skolor som får gratisbiljetter. Då får vi veta om programmet fungerar och vad vi kunde göra bättre, säger Hanna Riska.

FINANSIÄRERNA STÅR INTE FÖR INNEHÅLLET

– Vi erbjuder en plattform för andra producenter. Vi möjliggör det här genom att erbjuda plats, tidpunkt och moderatorer. Vi står för de logistiska kostnaderna och för marknadsföringen, säger Rahikainen.

Enligt henne finns det andra som är specialister på barn och unga och på hur man kan locka dem att läsa.

Barn och unga har haft en särskild plats på Helsingfors bokmässan ända från starten. Enligt Rahikainen särskiljer det mässan från andra finländska och nordiska bokmässor. Totalt delar bokmässan ut närmare 12 000 gratisbiljetter till skolelever årligen.

Bokmässan i Göteborg har ingen motsvarande bred satsning på skolelever. Där riktas gratisbiljetterna till gymnasier. I fjol besökte en större grupp från Göteborgs bokmässan Helsingfors för att studera just barnprogrammet.

– Det blir intressant att se om det syns i programmet i Göteborg i år, säger Riska. ■

Satsningen på barn och unga på bokmässan

- Inleddes i sin nuvarande form 2024. Första perioden 2024–2026.
- En treårig fortsättning planeras.
- Finansiärerna och deras andelar 2026:
 - Svenska kulturfonden: 99 000 euro
 - Amos Andersons fond: 98 000 euro
 - Svenska litteratursällskapet: 49 000 euro
 - Svenska folkskolans vänner: 21 000 euro
 - Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne: 20 000 euro
 - Stiftelsen Tre Smeder: 20 000 euro

Med hjälp av Vännerna

Locka unga att läsa mer

SFV:s mål: Ökat intresse för, kunnande om och mångfald inom konst och kultur.

Beviljat ändamål: En satsning på mer program och aktiviteter kring barn- och ungdomslitteratur på Helsingfors bokmässan för att erbjuda en plattform för läsfrämjande verksamhet och genom det motverka trenden att barn läser allt mindre.

Bidragsmottagare: Svenska litteratursällskapet i Finland

Beviljat belopp: 21 000 euro

Tidsperiod: 21.9–31.12.2026

Förväntat resultat: Målet är att få fler barn och unga att upptäcka litteratur och vad den kan föra med sig. Fler plattformar och program på bokmässan så att barn- och ungdomslitteratur är synligt.

Amerika: en mångfacetterad idé

Jag lärde mig tidigt att se västerut. I min barndom kom allt spännande speciellt från Amerika, en fläkt av den stora världen som inte kunde hittas i en finländsk småstad.

När kalla kriget tog slut följde en världsordning dominerad av USA. Som ung journalist i början av årtusendet fick jag resa till Amerika på reportageresor och jag följde intresserat händelserna i landet. Amerikas ansikte var inte fläckfritt men fortfarande för det mesta vänligt.

År 2016, då jag redan var en författare i fyrtioårsåldern, bestämde jag mig för att skriva en resebok om USA under ett valår. Det blev en bok där jag följer hur Donald Trump för första gången tar sig till makten. Jag hade onekligen inte väntat mig en sådan vändning i min berättelse.

I slutet av sommaren 2026 besökte jag Amerika igen. New York, Philadelphia och Gettysburg, där inbördeskrigets våldsammaste slag ägde rum. Jag såg mycket och talade med många människor.

Det är lättare att vara arg på USA i Finland. På plats påminns jag om landets mångfald. Trump är verkligen inte hela sanningen om Amerika, även om han just nu återigen ger sitt land ett ansikte.

Det finns inte ens en enda sanning, bara olika alternativ. Amerika är en idé som kan formas åt många håll.

Det är det som gör landet fascinerande. Landet är byggt på ädla ideal, men orden är öppna för tolkning. Vad är till exempel frihet? När republikaner och demokrater talar om frihet verkar de mena helt olika saker. Starka politiska meningsskiljaktigheter hör demokratin till, såväl i USA som i Finland. Det är inget fel i det, och menings-skiljaktigheterna behöver inte döljas.

Oroväckande är däremot hur vanligt hyfs urholkas och polariseringen fördjupas. Ett binärt tankesätt är lockande för människohjärnan, men i verkligheten är världen inte svartvit utan full av nyanser. Det finns inga enkla lösningar på komplicerade problem.

För att förstå det här finns det bara en väg: utbildning. Tyvärr är också tillgången till utbildning exceptionellt ojämnt fördelad i Amerika. Landet har världens bästa universitet, vilket också syns i USA:s ekonomiska framgångar. Men å andra sidan övergår de offentliga skolorna i delar av Florida till en fyradagarsvecka eftersom det saknas resurser för att undervisa på heltid.

Ett litet land som Finland har inte råd med ett sådant slöseri av resurser. I ett litet land måste man också veta vad som händer i resten av världen. Och det gör finländarna.

Själv tänker jag att det är både vår styrka och vårt skydd. Hur karga tiderna än blir lönar det sig inte att skära ned på utbildning och bildning. De är grunden för en gemensam och delad verklighet. Alla behöver kunskap.

ÖVERSÄTTNING: SANNA MANDELIN

Juha Itkonen

ÄR FÖRFATTARE. HAN ÄR MOTTAGARE AV SFV:S BROBRYGGARPRIIS 2026.

”
Hur karga tiderna
än blir bör vi inte
skära ned på
utbildning och
bildning.

Svensk skola som en väg till tillhörighet i Finland

Text & Foto Pia Iisaho

Forskaren Mandira Halder undersöker vilken roll svenska skolor kan spela för elever med invandrarbakgrund. Hon ser mycket som fungerar, men har också förslag på vad skolorna kan utveckla för att bättre möta elever med olika språkliga bakgrunder.

Mandira Halder kom till Finland 2022 för att stanna i sex månader. Fyra år senare är hon fortfarande kvar. Hon är född i Indien och växte upp med hindi, bengali och engelska. Senare har hon lärt sig fler språk: franska, tyska och finska. Svenskan är hennes sjunde språk.

Hennes egen flerspråkighet ledde henne in på det forskningsspår hon följer i dag. Engelskan, franskan och tyskan gjorde det betydligt lättare för henne att förstå svenska än finska.

– Jag tänkte till exempel på fransk-språkiga invandrare från afrikanska länder. Har de lättare att lära sig svenska?

Frågan blev en av utgångspunkterna för hennes postdoktorala forskningsprojekt vid Helsingfors universitet. Halder undersöker vilken roll svensk-språkiga skolor kan spela för elever med invandrarbakgrund i Helsingfors, Esbo, Vanda och Borgå. Projektet fokuserar särskilt på icke-vita elever. För dem kan både den språkliga bakgrunden och bemötandet i skolan ha betydelse för hur de upplever skolan och sin plats där.

Hon vill veta hur skolorna tar vara på elevernas tidigare språk och hur undervisningen och stödet till eleverna

fungerar. Hon undersöker också vilka utmaningar lärare och skolläda möter och vilka förväntningar familjerna har på den svenska skolan.

Projektet har fått stöd av Svenska folkskolans vänner, och finansieras nu också av Svenska litteratursällskapet.

”

Jag tror verkligen att det finlandssvenska samhället kan vara en bro mellan familjer med invandrarbakgrund och den finskspråkiga majoriteten.

Mandira Halder

EN ANNAN VÄG. I Nyland, inte minst i huvudstadsregionen, förändras den språkliga befolkningsstrukturen snabbt. Andelen svenskspråkiga minskar, medan andelen invånare med andra modersmål ökar. För de svenska skolorna är det en viktig framtidsfråga.

Regeringen har också som mål att 5–10 procent av invandrarna ska integreras på svenska.

För Halder är den svenska skolan inte bara en fråga om språkval. Hon undersöker vilken roll svenskan kan spela för

elevernas känsla av att höra hemma i Finland.

– Svenskan kan vara en väg till tillhörighet i Finland.

En del familjer väljer engelskspråkig utbildning efter dåliga erfarenheter av finska skolor. Halder framhåller att en svenskspråkig skola ändå håller familjen kvar inom det finländska samhället, eftersom svenska är ett av landets nationalspråk.

VILJAN FINNS. Halder har samlat material i sju svenskspråkiga skolor. Hon har intervjuat lärare, rektorer och studiehandledare, följt undervisningen och haft spontana samtal med elever. Forskningen fortsätter med intervjuer av föräldrar och personer inom kommunernas utbildningsförvaltning. Eleverna ingår inte som forskningsdeltagare.

Resultaten är alltså preliminära. Men hon har redan sett mycket som fungerar.

– Det finns en stor medvetenhet om vad man kan göra för att hjälpa de här barnen.

EN KÄRLEKSDIKT PÅ SVENSKA. För att klara skolarbetet behöver eleverna mer än ett fungerande vardagsspråk. De måste också kunna använda svenska i till exempel matematik, naturvetenskap ➔

Ett allt mer flerspråkigt Finland innebär både nya möjligheter och nya krav för den svenska skolan, enligt Mandira Halder.

Mandira Halder kom till Finland 2022 för en sex månader lång forskningsvistelse. Hon blev kvar efter att ha hittat en forskningsmiljö där hon trivdes.

”Svenskan kan vara en väg till tillhörighet i Finland.
Mandira Halder

och samhällslära. Där kan språk som eleverna redan behärskar bli en viktig resurs.

– Lärarna försöker verkligen ta vara på elevernas tidigare språk.

I en av skolorna fanns en elev som kunde urdu. Shayri är en form av kärlekspoesi på urdu, och läraren föreslog att eleven skulle skriva en shayri på svenska.

Eleven behövde inte lämna sitt tidigare språk utanför klassrummet, utan urdu blev en väg in i svenskan.

– Jag tyckte att det var ett väldigt fint exempel på kulturellt lyhörd, språkmedveten undervisning, säger Halder.

Men engagemanget har också en baksida.

– Lärarna gör väldigt mycket, och en stor del av ansvaret ligger på dem, säger hon.

Lärare inom förberedande undervisning och svenska som andraspråk kan arbeta i flera skolor under samma dag. En del av dem hjälper dessutom elever med språket i matematik, fysik och andra ämnen.

Därför behöver också ämneslärarna bättre kunskap om vad det innebär att

lära sig ett ämne på ett språk som ännu är nytt. Ansvaret kan inte ligga enbart på lärarna i svenska som andraspråk och den förberedande undervisningen, anser Halder.

SAMARBETE OCH STÖD FRÅN LEDNINGEN BEHÖVS. En annan utmaning är att fungerande metoder och kunskap inte automatiskt sprids mellan skolor och kommuner. Halder har sett lärare hitta egna lösningar, men erfarenheterna samlas inte på ett ställe.

– Ingen borde behöva börja från början hela tiden.

Halder efterlyser mer samarbete och utbyte av material och erfarenheter över skol- och kommungränser. Hennes bild är att skolorna har goda förutsättningar, men stödet behöver bli mer systematiskt.

Också mötet med familjerna är en del av forskningen. Halder undersöker vilka förväntningar föräldrar har på den svenska skolan och hur skolan möter dem.

Särskilt för de icke-vita eleverna handlar bemötandet om att inte utgå från föreställningar om deras bakgrund.

Hon har reagerat på generaliseringar om exempelvis ”asiatiska familjer”. Familjer från Japan, Kina eller Sydasiens har inte samma erfarenheter bara för att de kommer från samma världsdel.

– Det viktiga är att gå bortom antagandena och lyssna på den andra personen.

SVENSKAN SOM BRO. För Halder är frågan större än vad som händer i klassrummet. Hon tror att Svenskfinland kan spela en särskild roll i ett Finland som blir allt mer flerspråkigt.

Halder hänvisar till finlandssvenskarnas dubbla erfarenhet av att vara en del av det finländska samhället och samtidigt leva som språklig minoritet.

– Jag tror verkligen att det finlands-svenska samhället kan vara en bro mellan familjer med invandrabakgrund och den finskspråkiga majoriteten.

Men då behövs också en öppenhet för att svenska kan talas på många sätt. Nya svenskspråkiga kommer inte alltid att tala som människor som vuxit upp med språket.

Halder betonar att hon ser en stor potential i att fler elever med invandrabakgrund går i svensk skola.

– Nu finns tid att pröva nya arbetssätt och bygga upp fungerande strukturer. Potentialen är enorm, säger hon. ■

Med hjälp av Vännerna

Invandrarelever i svenska skolor

SFV:s mål: Jämlikhet i utbildningen

Beviljat ändamål: Undersöka hur svenska skolor kan erbjuda en mer inkluderande utbildningsmiljö för elever med invandrabakgrund.

Bidragsmottagare: Mandira Halder

Beviljat belopp: 5 000 euro

Tidsperiod: 1.6.2025–31.5.2026

Förväntat resultat: Hitta verktyg och modeller för att undervisa svenska som andraspråk till flerspråkiga elever med invandrabakgrund.

Jakten på forskning som verkligen når klassrummet

Text Camilla Lindberg ~ Foto Sanna Mandelin

Lärare och rektorer vill ha in mer forskning i skolans vardag. Men vilken kunskap behövs och hur får man den att göra skillnad i klassrummet? Projektet Skolforsk har kartlagt skolornas behov, och Helsingfors universitet och dess partnerskolor bygger nu upp en modell för hur praktik och forskning ska kunna mötas.

Det finns mycket forskning om skolan. En utmaning är hur den ska hitta vägen till klassrummet, och en annan är att få skolans egna frågor att bli utgångspunkt för ny forskning.

Det är utgångspunkten för projektet Skolforsk, som under åren 2024–2026 undersökt hur lärare och rektorer i Svenskfinland använder forskningsbaserad kunskap i sitt arbete.

Universitetslektorn Solveig Cornér från Helsingfors universitet har lett projektet. Även om enkätanalysen och de efterföljande intervjuerna ännu inte är klara, kan hon redan nu se några tydliga tendenser.

– Resultaten är så här långt väldigt glädjande. De visar att viljan är stor bland lärare och rektorer att få in ny forskning i sitt arbete och att arbeta med forskningsbaserad kunskap.

Samtidigt finns det hinder. Cornér lyfter fram tre: det finns för lite tid, begränsade resurser och en utmaning i att hitta forskning som faktiskt är relevant för den egna vardagen.

– Finland har en stark tradition av forskningsbaserad lärarutbildning, men det betyder inte att den senaste forskningen automatiskt hittar vägen till klassrummet. Många forskningsartiklar är skrivna för andra forskare, snarare än för personal som arbetar i skolan.

Universitetslektorn Solveig Cornér säger att vi behöver satsa på systematiska forskningsöversikter av hög kvalitet som skolans personal lätt kan ta till sig.

Cornér använder numera hellre begreppet forskningsbaserad kunskap än evidensbaserat lärande. Forskningen ska inte enbart röra sig från universitetet ut till skolan. Den kan också röra sig åt andra hållet.

– Forskningsbaserad kunskap är en kombination av teori och praktik, där forskningsbaserade metoder omsätts i det dagliga skolarbetet. Här är det avgörande att man i rollen som rektor och lärare har förmågan att reflektera och anpassa.

AI OCH FRAMTIDENS LEDARSKAP Inom Skolforsk ville man också undersöka vilka kunskapsbehov som finns i

skolorna, och hur gapet mellan skolvardagen och den aktuella forskningen vid universiteten kan överbryggas. Vad vill då lärarna och rektorerna faktiskt veta mer om? Solveig Cornér säger att det är fyra områden som särskilt sticker ut när det gäller behovet av kunskap och fortbildning.

– Rektorerna vill veta hur man leder och driver framgångsrikt förändringsarbete i dagens och framtidens skola. Lärarna efterlyser kunskap kring undervisningsmetoder och stöd för specialpedagogiska lösningar. Därtill efterlyser man inte oväntat mer kunskap om AI. Det fjärde området är samarbetet med familjer och det övriga samhället. ➔

Resultaten bygger bland annat på en enkät som skickats ut till svenskspråkiga skolor i tio tvåspråkiga kommuner. Även språköarna fanns med. Totalt svarade 135 personer, omkring 100 lärare och 35 rektorer.

MEDIERNA ÄR VIKTIGA. Solveig Cornér betonar också mediernas viktiga roll i sammanhanget. Hon lyfter särskilt fram SFV:s webbplats Lärorikt. Där finns artiklar, opinionstexter och boktips för den som är intresserad av pedagogik och lärande och som vill följa med vad som händer på fältet.

Att bygga upp en hållbar struktur för samarbete är ett långsiktigt arbete som Helsingfors universitet nu börjat arbeta aktivt med.

– Vi har från tidigare en modell med partnerskolor där vi samarbetar med 13 skolor i fem kommuner kring undervisning och utveckling. Nu håller vi på att utveckla och bygga upp en motsvarande modell för praktisknära forskning.

Tanken är att forskningen inte ska vara något som bara förs ut från universitetet till skolan, utan att skolans egna frågor och erfarenheter också ska bidra till forskningen. I ett annat projekt kartläggs nu lärarstuderandes magisteravhandlingar från 2019 till 2026, med målet att synliggöra och bättre ta till vara den kunskap som redan produceras inom lärarutbildningen.

FINT SAMARBETE MED ESTLAND Skolforsk har också inspirerats av att samarbeta med universitetet i Tallinn, till exempel via en benchmarkingresa. Cornér säger att Estland kommit väldigt långt inom utbildningsområdet, men att erfarenhetsutbytet går i båda riktningar.

– Esterna tyckte att de kan lära sig mycket av oss också. Det är oerhört givande att i nationella och internationella sammanhang få dela kunskap, men

också att upptäcka vad man själv kan och sedan stå stadigt på den grunden.

Ett annat konkret exempel är ett forskningsbaserat handledarsymposium som ordnades i början av året inom ramen för lärarutbildningens partner nätverk. Under förmiddagen presenterades aktuell forskning och på eftermiddagen fortsatte arbetet i lärcaféer.

”

Min och mina forskarkollegers ambition är att synliggöra forskningen, och att ena och stärka all forskning som bidrar till att skolan ska lyckas bättre med sitt uppdrag.

Solveig Cornér

– Symposiet planerades och genomfördes tillsammans med aktiva praktikhandledare i skolorna och lärarutbildare. Det här är ett ypperligt exempel på praktisknära samarbete och kollaborativt lärande mellan skola och universitet.

REKTORN ÄR NYCKELN. Om forskning ska få betydelse i skolans vardag räcker det ändå inte med att lärarna är intresserade.

– Rektorns roll är helt avgörande för att forskning ska kunna tillämpas i klassrummet, säger Cornér.

Hon är övertygad om att Skolforsk och det parallella praktisknära forskningsprojektet MångSam, som finansieras av Svenska kulturfonden, har satt flera viktiga saker i rörelse. Utmaningen blir nu att skapa bestående strukturer som sträcker sig längre än enstaka projekt.

Solveig Cornér nämner också Skolforskningsinstitutet i Sverige som en

intressant modell för hur man kan samla och tillgängliggöra forskning. Kanske finns här något att inspireras av också i Svenskfinland?

Till sist. Vad är det allra viktigaste i sammanhanget?

– Min och mina forskarkollegers ambition är att synliggöra forskningen, och att ena och stärka all forskning som bidrar till att skolan ska lyckas bättre med sitt uppdrag.

Vad händer nu?

Skolforsk avslutas, men arbetet fortsätter. Enkäterna analyseras och insamlingen av intervjumaterialet är på gång.

Resultaten bearbetas under läsåret 2026–2027, med sikte på flera vetenskapliga artiklar.

Helsingfors universitet utvecklar en mer permanent modell för praktisknära forskning, där samarbetet med universitetets partnerskolor byggs vidare. ■

Med hjälp av
Vännerna

Forskning som når klassrummen

SFV:s mål: Högre välbefinnande inom utbildningen

Beviljat ändamål: Skolans verksamhet bör grundas på forskning som är relevant för den lokala skolan. Svenskspråkig akademisk återväxt inom det pedagogiska området behöver tryggas.

Bidragsmottagare: Helsingfors universitet

Beviljat belopp: 40 000 euro

Tidsperiod: 1.4.2024–30.6.2025

Förväntat resultat: Att säkerställa att fler rektorer och lärare i de svenska skolorna i allt högre grad utvecklar skolan och undervisningen på vetenskaplig grund.

Solveig Cornér's research area covers ongoing and joint teachers' learning and professional development.

En trygg och glad skolmiljö bottnar i den gemensamma värdegrunden, säger Nina Åström, här med eleverna, Livia Hemberg, Aston Holm och Frans Byskata.

HARU

Här vet alla vad som gäller – och alla

FÅR VARA MED

Att ta med alla i leken, inte prata strunt om andra och hjälpa till där det behövs. Så gör man då man vill skapa en bra skolmiljö, berättar eleverna i Smedsby-Böle. Skolan, som hör till SFV:s skolnätverk Haru, har jobbat aktivt med värdegrundsarbete under de senaste åren.

Text & Foto Sonja Finhom

I Smedsby-Böle skola i Korsholm har man satsat på arbetet med skolans värdegrund. Resultatet är ett träd där allt viktigt finns samlat. Eleverna Frans Byskata, Livia Hemberg och Aston Holm pekar på det de tycker är extra viktigt.

Ett träd med fem grenar visualiserar skolans värdegrund.

Det som eleverna Frans Byskata, Livia Hemberg och Aston Holm pratar om är skolans värdegrund. I Smedsby-Böle skola visualiseras den av ett stort träd med fem olika grenar. Livia kliver upp på en pall och pekar på grenen med gula ord som symboliserar trygghet.

– För mig är det viktigt att alla känner sig trygga i skolan, och att man vill komma hit. Om alla är snälla mot varandra är det lättare att vara trygg.

Frans och Aston håller med. För Frans är det också viktigt att man lyssnar på varandra, både i klassen och på rasterna: – Man ska inte avbryta när andra pratar.

Att eleverna kan berätta hur en bra skolmiljö ska kännas och vet vad begrepp som respekt och trygghet faktiskt innebär beror på ett systematiskt arbete med att göra skolans värdegrund så konkret som möjligt. De två senaste åren har skolan satsat på att finslipa budskapet och metoderna. Under höstterminen

”

Det visuella är viktigt. Att trädet med alla löven finns där på väggen gör att värdegrunden blir verklig på ett helt annat sätt.

Anna Nylund

2025 fick klasserna börja jobba med var sitt ord en månad i taget, tills hela trädet var fullt med löv i fem olika färger.

FEM ORD LEDER ARBETET. Arbetet med värdegrunden är inte bara ett i raden av projekt, utan skolans viktigaste verktyg.

– Tanken är att värdegrunden ska genomsyra all verksamhet. Den är ett gemensamt mål för alla – elever, personal och vårdnadshavare – och tack vare den har alla ett gemensamt språk.

Det säger klasslärare Nina Åström. Det är hon som tillsammans med skolans ordinarie rektor Anna Nylund initierat och koordinerat den värdegrund som nu ligger till grund för det dagliga arbetet.

Skolan har länge haft en egen värdegrund, men när Anna Nylund tog över som rektor kände hon att den behöver både förnyas och konkretiseras. Den gamla målbilden bestod av ett stort hjärta med över 20 olika ord som styrde verksamheten.

– Mycket av det vi tidigare lyfte fram finns med även i den uppdaterade värdegrunden, men vi har skalat ner innehållet till fem punkter, fem ord som innehåller

det mest relevanta: trygghet, glädje, gemenskap, respekt och kunskap.

Anna Nylund säger att trädet blivit en tydlig målbild i hennes eget arbete:

– Det visuella är viktigt. Att trädet med alla löven finns där på väggen gör att värdegrunden blir verklig på ett helt annat sätt.

Nina Åström och Anna Nylund beskriver ett långsiktigt och målmedvetet arbete. En viktig pusselbit i arbetet är att skolan är med i skolnätverket Haru. Nätverket kommer in med samma grundvärderingar och det som lärarna beskriver som en ouslinlig materialbank. Värdegrunden bygger på ett läsårsschema som lärarna följer. Här finns bland annat veckans övning, märkes- och flaggdagar samt tips på aktiviteter, sånger och högläsningsböcker – till stor del inspirerat av Haru.

– Haru är en modell, eller snarare ett pedagogiskt grepp, som knyter ihop det vi jobbar med och som erbjuder ett material som passar oss perfekt, säger hon.

LÄRANDE FÖR LIVET. När vi diskuterar värderingarna med eleverna och ber dem rangordna dem blir det mycket prat om trygghet och glädje. Kunskapen som traditionellt sett anses vara skolans viktigaste uppgift kommer sist.

– Det här betyder att eleverna insett vad det handlar om, att alla de andra bitarna behöver vara på plats innan inlärningen kan fungera. Matematik och modersmål är viktigt, men det behövs också andra typer av kompetenser. Det handlar om hur vi bemöter varandra och för oss lärare att fundera på hur vi kan

utrusta barnen så att de är redo för nästa steg i livet, säger Nina Åström.

Vad ska man tänka på om man vill starta ett eget värdegrundsarbete?

– Det viktigaste är att avsätta tillräckligt med tid. Det här är inget man gör på ett lärarmöte eller under några veckor – för oss tog det ett och ett halvt år. Se också till att avsätta resurser för arbetet och hitta någon som verkligen brinner för det.

Hur syns då värdegrunden konkret i skolvardagen?

I Smedsby-Böle skola säger alla godmorgon, hälsar på varandra och ser till att ingen lämnas ensam på skolgården. Livia Hemberg har ännu ett bra exempel: Nyligen började en ny flicka i klassen. Hon kände några sedan tidigare, men de flesta eleverna var nya för henne.

– Det här kan kännas skrämmande och man kanske är rädd för att vara ensam. Men en rast tog jag henne med i leken och efter det började vi umgås på fritiden. Nu har jag varit hemma hos henne flera gånger. ■

Smedsby-Böle skola

- Finns i Smedsby, Korsholm, cirka fem kilometer norr om Vasa.
- Skolan ingår i Smedsby bildningscampus. På området samsas över 1000 elever.
- Har detta läsår 259 elever, 23 lärare, 5 städare, 2 kosthållsarbetare, 1 fastighets-skötare och 13 skolgångsbiträden.

Källa: www.korsholm.fi

Värdegrundsträdet

- Består av fem olika grenar: trygghet, glädje, gemenskap, respekt och kunskap.
- Fungerar som ett konkret verktyg där klasserna jobbar utgående från ett ord i taget.
- Som material används bland annat material från skolnätverket Haru.
- Trädet används också som skolans logo.

Haru

- **Vad:** SFV:s skolnätverk som stödjer grundskolor årskurserna 1–6 i arbetet för en skolvardag med välbefinnande, delaktighet, trygghet, god vilja och gemenskap.
- **Uppdrag:** Att stödja skolorna att stärka barns och ungas emotionella och kommunikativa färdigheter och utveckling till goda, trygga individer som vill bära gemensamt ansvar för ett hållbart samhälle.
- **Hur:** I Haru är högläsning och samtal verktyg för att öva känslökunskap och samverkan. I Haru är det också viktigt med lärarnas och den andra skolpersonalens förhållningssätt till eleverna och varandra. Skolnätverket erbjuder verktyg och modeller för hur skolorna kan arbeta med värdegrund, verksamhetskultur, förhållningssätt och emotionella och kommunikativa färdigheter.
- **Haru sammanför** även aktörer och uppmuntrar till att dela kunskap och goda modeller. Deltagande skolor får tillgång till en materialbank, verkstäder, pedagogiska träffar och nyhetsbrev.
- **Mål:** En välmående skola som präglas av öppenhet, delaktighet, samsyn och personlig utveckling. Målet är en skola där alla uppskattas som individer och kan bli den bästa versionen av sig själva.
- **Värdegrund:** Verksamheten är förankrad i en humanistisk människosyn, positiv pedagogik och läroplanens mål för individens utveckling.
- **Bakgrund:** Skolnätverket Haru lanserades av Svenska folkskolans vänner och Moomin Characters 2022. Namnet är inspirerat av ön Klovharun där Tove Jansson och Tuulikki Pietilä tillbringade sina somrar.
- Läs mer på haruschoolnetwork.com. Där kan du också läsa mer om hur två andra skolor har jobbat med värdegrundsarbete.

Snava över bokhögar framom tre skärmar samtidigt

I mitt hem finns en bastu fylld av smutstvätt. I mitt hem finns tavlor målade av konstnärer jag lyckats övertyga om att bli mina vänner. I mitt hem finns en åldrande katt med mycket åsikter kring hur jag får flytta på saker. I mitt hem finns tusentals böcker staplade ovanpå varandra, på hyllor, på skrivbord, direkt när man kommer in genom dörren, i väskor, dignande över varandra ligger böckerna.

Sedan barndomen har jag associerat böcker med hemtrevlighet. I mitt barndomshem fanns hundratals bruksböcker i varierande genrer. Båda mina föräldrar läste och när jag väl lärde mig konsten fanns det inte mycket annat jag ville göra. Den skönlitterära läsningen blev en trygghet och det eskapistiska med nöjesläsningen en snuttefilt. Läsning var i första hand för mig ett nöje och njutning, något desto mer pretentiöst kom först senare.

Forskning har bevisat att ett hem med minst 80 böcker höjer barnets bildningsnivå, trots att barnet inte ens läst alla böckerna. Tidigare har man talat mycket om att hem med böcker automatiskt leder till läsning. Sanningen är mera den att det leder till att förstå vikten vid information och kunskap om föräldrarna väljer böcker framom skärm. Läsning kommer inte automatiskt från att äga böcker i sig, speciellt inte om tre skärmar samtidigt är mer normaliserat än att äga böcker.

I mitt hem finns ingen tv. Vilket är det första folk anmärker vid när de besöker mig. Jag är alltför beroende av min telefon och sitter dessutom framför datorn för skrivarbetet. Min sammanlagda skärmtid är säkerligen åtta timmar per dag på grund av mitt yrke och anlag. Filmer och serier tittar jag ibland på på datorn, men för det mesta hemma hos vänner eller vid filmfestivaler. Film är för mig en social handling där man efter tittandet analyserar det man sett. Jag är redan bunden vid två skärmar och en tredje skulle uppta den sista ensamt hoppande hjärncellen kvällstid.

När jag första gången var hemma hos en författarkollega stod jag förbluffad och lycklig i vardagsrummet. Rummet bestod av ett par soffor, några tavlor och tiotals hyllmetrar fulla av böcker. I extas utropade jag lyckligt att hen inte hade någon tv. Det var första gången jag träffade någon lika extrem i sitt synsätt av boken som livsstil. Det var underbart.

I mitt hem bor en lillgammal person från en annan tid, en tid som kanske inte existerat annat än i den romantiska bildningens ideal. Visst är det störande när bokhögar faller över varandra när man har bråttom och att nya bekanta tycker man är lite märklig då man har mer böcker än pengar på kontot. Bok-extremism i hemmet behöver kanske inte vara lösningen till hur man använder sin ensamt hoppande hjärncell efter arbetet, men det skadar inte att ta bort ens en skärm ur synfältet ibland.

Rosanna Fellman

ESTRADPOET, FÖRFATTARE OCH ÖVERSÄTTARE.

”

I extas utropade jag lyckligt att hen inte hade någon tv.

Det egna välmåendet som pedagogiskt verktyg

Text *Natalie Skogman*

Lärare, elevvårdare och andra pedagoger arbetar dagligen nära människor och förväntas ge mycket av sig själva. Men vem tar hand om dem? I somras samlade SFV:s sommaruniversitet omkring 20 pedagoger för att öva på återhämtning och närvaro, med konkreta verktyg för både det egna välbefinnandet och arbetet i klassrummet.

Behov av återhämtning och verktyg för välbefinnande var något **Annika Sahi** och **Ann-Charlotte Rosenqvist** hade lagt märke till både i sitt eget arbete och hos kollegor och studerande. De såg att förmågan att stanna upp och vara närvarande lätt kom i skymundan och ville göra något åt det.

– Man ger så otroligt mycket av sig själv. Därför borde man också komma ihåg sig själv, säger Sahi.

Det blev utgångspunkten för kursen Återhämtning och välmående genom positiv pedagogik som Sahi och Rosenqvist ledde både i Ekenäs och i Vasa i början av sommaren, på initiativ av SFV:s sommaruniversitet.

Kursen riktade sig främst till lärare och andra som arbetar i människonära yrken. Omkring 20 personer deltog, bland dem lärare från olika stadier, psykologer och kuratorer. Tanken var att ge deltagarna möjlighet att landa och återhämta sig efter vårterminen, samtidigt som de fick konkreta verktyg som kan användas både för det egna välbefinnandet och i arbetet.

ATT BÖRJA MED SIG SJÄLV. På många fortbildningar ligger fokus på vad läraren sedan ska ta med sig till klassrummet. Den här gången var tanken en annan.

– Ofta när man går på kurs som lärare

FOTO: ANNIKA SAHI

”
Man kan inte möta
någon om man inte är
närvarande.”

Annika Sahi

lär man sig saker som man sedan ska ta med sig ut i klassrummet. Men nu var tanken att fokus skulle ligga på de här vuxnas välbefinnande, säger Sahi.

Rosenqvist säger att reaktionen var densamma som på tidigare liknande kurser.

– Lärarna är först helt förbryllade och tänker: ”Va? Handlar det här om mig?” Och så börjar de tala om sina elever. Då brukar vi säga: ”Du kan nu glömma dina elever för en stund.”

Poängen är ändå inte att eleverna ska glömmas bort. Tvärtom. När pedagogen själv får öva på återhämtning och närvaro blir det lättare att använda dem i arbetet med eleverna.

– När lärarna mår bra och får verktyg och lugn och ro, så rinner det vidare till eleverna, säger Rosenqvist.

Feedbacken efter kursen visar att fokuset på återhämtning uppskattades av deltagarna. De återkom bland annat till vikten av att stanna upp, lyssna inåt och prioritera sitt eget välbefinnande. Flera beskrev också den trygga och inkluderande stämningen i gruppen som något positivt. På frågan om vad de lärt sig av kursen skrev en deltagare: ”Att det är okej att även prioritera sitt eget välbefinnande.”

ÖVA I PRAKTIKEN. Under två dagar fick deltagarna prova på olika sätt att återhämta sig. Kursen innehöll bland annat övningar utomhus, reflektioner, par- och gruppövningar samt avslappning. Det fanns också ett lugnt rum där deltagarna kunde dra sig undan för att vila eller skriva.

Kursen innehöll inga traditionella teoripass. I stället vävdes teman som tacksamhet, medkänsla och positiva känslor in i övningarna.

– Vi ville erbjuda ett smörgåsbord där man sedan kan plocka sådana element

Annika Sahi är speciallärare, elevvårdare och NPF-coach. Ann-Charlotte Rosenqvist är Steinerpedagog, klasslärare och musiklärare. Båda är experter inom positiv pedagogik, färdigheter som stöder välbefinnandet och mindfulnessinstruktörer. FOTO: MARIA SUNDBLOM LINDBERG

och sådana övningar som tilltalar en själv, säger Sahi.

För henne är det viktigt att var och en hittar sina egna sätt att återhämta sig. För en person kan det vara att promenera i skogen, för en annan att sitta vid havet eller göra en avslappningsövning.

FOKUS PÅ DET GODA. Positiv pedagogik handlar enligt Sahi om att medvetet rikta uppmärksamheten mot det som fungerar.

– Det är egentligen ett medvetet och aktivt val att fokusera på det som är starkt och bra.

Människan har samtidigt lätt att fastna vid problem och sådant som gått fel. Därför behöver det positiva tränas.

– Man kan öva sig i att hitta bra saker i sin omgivning, goda saker hos andra och goda saker hos sig själv, säger Sahi.

SMÅ PAUSER. Återhämtning behöver inte innebära långa stunder på en yogamatta. Ett av kursens budskap är att små förändringar kan göra skillnad.

– Mindre är mer. Man kan ta en minimikropaus. Att andas en stund, säger Rosenqvist.

Sahi har själv börjat skriva in pauser i kalendern för att se till att de faktiskt blir av. Hon har också ändrat sitt sätt att röra sig mellan lektionerna.

– Jag har märkt att jag har börjat gå väldigt långsamt till nästa lektion. Jag blir inte längre stressad om jag är någon minut för sen, för när jag går långsamt märker jag sådant som jag inte märker om jag bara rusar iväg.

Att sakta ner gör att hon hinner möta elever och andra människor på vägen.

– Man kan inte möta någon om man inte är närvarande.

SNÄLLARE MOT SIG SJÄLV. För Rosenqvist handlar återhämtning också om att sänka kraven på sig själv.

– Släpp dina egna krav och förlåt dig själv för det du inte gjorde så bra. Andas och tänk på allt du har lyckats med i dag. Man kommer ganska långt med det, säger Rosenqvist.

– Det är lätt att hänga upp sig på sådant som inte gick som man tänkte. En enda dålig händelse kan lätt ta över och överskugga tio bra saker som har hänt, säger Sahi.

För de två kursledarna är återhämtning därför inte något som står vid sidan av det pedagogiska arbetet. Tvärtom är det en viktig förutsättning för att kunna vara närvarande för andra.

– Det är inte självviskt, utan det är nödvändigt, säger Sahi. ■

Allt ska klaffa så att GRO blir färdigt 2027

Text & Foto Rose-Marie Dahlström. Konceptbilder: Haahtela

*Bakom byggplanket på Georgsgatan 18 pågår ett logistiskt pussel. Vi följde med på en rundvandring på bygg-
arbetsplatsen, där bygget gått in i en ny fas: från rivning till uppbyggnad.*

En lastbil står parkerad utanför byggarbetsplatsen på Georgsgatan 18. Med skräckblandad förtjusning ser jag en lyftkran lyfta byggmaterialet över taket. En vindpust tar tag i lasset och det tunga paketet börjar gunga. Jag håller andan medan kranen sakta lyfter in det genom en öppning i taket.

Det är extremt trångt att bygga mitt i Helsingfors stadskärna bland spårvagnar, bilar och fotgängare. Lastbilarna har exakt 4 meter till förfogande då de kommer med material till bygget, de får inte stå i vägen för spårvagnen som vänder in på Georgsgatan från Bulevarden.

Trängseln är en utmaning, konstaterar projektchefen **Antti Hento** vid Haahtela. En annan är att få tidtabellerna att klaffa.

– Här jobbar upp till 60 hantverkare. Arbetsledarens jobb är att se till att var och en blir klar i tid så att nästa kan ta vid, säger Hento.

SÄLLAN BRA ÖVERRASKNINGAR

Vi går runt på byggarbetsplatsen iklädda kraftiga säkerhetskängor, hjälm, skyddsglasögon och neonfärgade reflexvästar. Hento har de senaste åren jobbat med nybyggen.

Projektchefen Antti Hento tar emot mig vid Haahtelas byggplatskontor på en innergård mitt emot byggarbetsplatsen.

Georgsgatan 18

– Det var väldigt kul för mig att ta mig an GRO som projekt eftersom jag jobbat största delen av min karriär med renoveringar, säger Hento.

Den största skillnaden mellan ett nybygge och en grundlig renovering är överraskningarna. Tyvärr är det sällan frågan om bra sådana, skrattar Hento.

Renoveringen och ombyggnaden på Georgsgatan är inget undantag.

– Uppe på vindsvåningen möttes vi av skadade ångspärrar och värmeisolering som måste rivas. Istället för att göra byggnaden klar uppifrån ner, våning för våning, inledde vi återuppbyggnaden och byggandet av nytt i tredje våningen i stället, säger Hento.

MÅLARE, GOLVLÄGGARE OCH MURARE

Mycket har hänt sedan SFV-huset G18 stängdes i november 2025. Rivningsarbetet pågick från januari till slutet av maj. Redan i mars började de rivna konstruktionerna byggas upp på nytt. Nu kryllar byggplatsen av målare, snickare och murare.

– Takpanelen på tredje våningen är nästan helt färdigmålad. Snickarna förnyar tätningarna i mellanbjälklaget, alltså den bärande konstruktionen mellan våningarna, och lägger plywoodskivor som underlag för de nya golven, beskriver Hento.

Följ med hur
GRO växer fram
på grouset.fi.

En konceptbild på hur bildkonstsalen kommer att se ut.

GAMLA RÖKKANALER MURAS IGEN Arbetet med el, avlopp, ventilation och annan husteknik fortsätter. Men nu syns tecken på att installationerna börjar bli klara: öppningarna till de gamla rökkanalerna som löper genom huset kan stegvis muras igen.

I flera rum vi passerar under rundvandringen finns streck och kryss målade med rött på golven.

– Markeringarna visar var de nya mellanväggarna ska komma. Även det skedet av arbetet kommer igång under hösten, säger Hento.

LÄRMILJÖERNA TAR FORM. I salen där restaurang Pjazza tidigare fanns går vi ner för en trappa till källarvalvet. Vi möts av varm och fuktig luft.

– Fjärrvärmerör löper längs med väggen här. De väntar på att få ny isolering, det är därför det känns extra tropiskt här nere just nu, förklarar Hento.

I källarvalvet finns två nästan identiska utrymmen som ska förvandlas till lärmiljöer. Rummen präglas av vackra röda tegelvalv och ska utrustas med bland

annat laserbrännare, symaskiner, sitttrappor och stora skrivytor. Här planeras ett makerspace och ett creative space för upp till 24 personer vardera.

GRO får sammanlagt fem lärmiljöer, utformade med hjälp av pedagogiska experter. Bland dem finns ett utbildningskök, en bildkonstsal och en musiksal.

AUDITORIET NÄSTA STORA PROJEKT Ute på innergården står lyftkranen stilla ovanför oss med armen utsträckt över hustaken. Där den gamla studion stod finns nu en stor, fyrkantig grop.

För tillfället påminner gårdsplanen mest om en dammig öken, men i slutet av 2027 ska området bli en förlängning av GRO:s lärmiljöer. Gården ska förvandlas till en grön oas med planteringar och odlingsmöjligheter. Till och med det nya auditoriets tak ska utnyttjas för odling. Tanken är att hyresgäster, besökare och trädgårdsstuderande ska odla och sköta gården tillsammans.

Följande stora projekt på byggarbetsplatsen är att börja bygga själva auditoriet. ■

Hon blir GRO:s första verksamhetsledare

Text *Rose-Marie Dahlström* ~ Foto *Rabbe Sandelin*

När Marika Ehn läste jobbannonsen för GRO:s verksamhetsledare för första gången blev hon omedelbart inspirerad. Nu, några månader senare, är hon den som ska förverkliga uppdraget hon läste om.

– Jag vet inte vilka konkreta uppgifter som väntar på mitt bord i höst. Men jag känner mig modig, stark och glad och kan träda in i det osäkra, säger Ehn.

Marika Ehn tar med sig en gedigen erfarenhet från småbarnspedagogiken och olika chefsroller inom utbildning, senast som bildningsdirektör i Ingå. Alla uppdrag hon tackat ja till har hon valt på samma grund: att det konkreta arbetet ska vara meningsfullt och att nyttan ska nå längre än till henne själv. GRO var inget undantag.

– Den första gången jag läste jobbannonsen blev jag omedelbart inspirerad. Det blev ett slags sug och jag återkom flera gånger till texten. Värdegrunden och bildningsuppdraget kändes som något jag vill vara med om och där jag också har något att tillföra, säger Ehn.

VERKSAMHETSLEDARE SOM FÖREBILD. Fram till att GRO öppnar hösten 2027 kommer Niklas Wahlström, som också är chef för den pedagogiska verksamheten på SFV, att fortsätta som projektchef. Han ansvarar för byggprocessen och webbutvecklingen, vilket ger Marika utrymme att fokusera på nätverksbyggande, hyresgäster och verksamhetsplanering.

Ett av verksamhetsledarens viktigaste uppdrag är att förverkliga visionen bakom GRO-konceptet. För Marika Ehn handlar det om att vara en förebild: att göra de vackra orden i GRO:s strategi konkreta genom eget exempel.

– Verksamhetsledaren sätter trenden för arbetskulturen. Tanken är att suget ska bli tillräckligt stort så att resten också fångas upp. Och sedan handlar det om att fungera som ett lim: att foga samman lösa bitar så att de hänger ihop samtidigt som de ändå behåller sin egen karaktär, säger Ehn.

För Marika är målet tydligt.

– Att GRO:s gemensamma mission ska kännas större än summan av de enskilda organisationerna. Det är den känslan jag vill ta med mig till GRO. ■

- MARIKA EHN**
- Marika Ehn har en socialpedagogisk utbildningsbakgrund och har vidareutbildat sig genom magisterprogrammet Leadership in Nordic Healthcare vid Arcada. Hon har tidigare jobbat inom småbarnspedagogik och utbildningsledning, senast som bildningsdirektör i Ingå.
 - Helsingforsbon Marika Ehn började som verksamhetsledare på GRO den 1 september och jobbar från SFV:s kontor i Helsingfors.
 - Du når henne på e-postadressen marika.ehn@grohuset.fi och på telefon 050 4721104.

” Jag ser mest fram emot att få vara med och bygga upp GRO som en levande mötesplats där idéer, människor och organisationer kan växa tillsammans.

ILLUSTRATION: SHUTTERSTOCK

Lär dig mäta effekten av din verksamhet

Text Sonja Finholm

Att mäta effekten av det arbete som görs inom en förening eller ett förbund är inte alltid så enkelt, speciellt inte om det handlar om att mäta delaktighet, välmående eller genomslagskraft. Men nu finns ett svenskspråkigt material som kan hjälpa dig vidare.

I en tid präglad av ekonomisk knapphet och nedskärningar är det viktigt att kunna visa resultat, det vet alla som är föreningsaktiva eller verksamma inom civilsamhället. Organisationer som är beroende av utomstående finansiering behöver kunna visa att det man gör skapar mätbar förändring. Effektmätning och utvärdering har med andra ord blivit mångas vardag.

Redan 2021 gick SFV:s studiecentral med i ett projekt kring effektmätning i samarbete med kompetenscentret Kentauri.

– Efter att projektet avslutades finns det finskspråkiga utbildningsmaterialet samlat på en webbplats (vaikuttavaksi.fi), och nu kan vi erbjuda samma på svenska, säger **Tove Eklund-Hartman**, pedagogisk planerare på SFV.

Tillsammans med sina kollegor har hon jobbat med översättningen av de olika utbildningsmodulerna, redigerat materialet och även producerat en del nytt innehåll.

– Vi valde bland annat att göra om en del av innehållet till videoformat, i form av intervjuer med olika personer som berättar hur de jobbat med olika teman

i sin egen organisation och vilka mål och mätare de använt sig av. Även i textdelarna har vi försökt skala bort onödiga informationer för att göra materialet så lättillgängligt som möjligt.

Resultatet är det digitala materialet Effektmätning. Materialet finns på SFV:s webbplats och är öppet för alla. Ju fler som hittar hit och faktiskt har nytta av informationen, desto bättre, säger Tove Eklund-Hartman.

Innehållet är indelat i fem olika moduler, och tack vare det digitala formatet kommer materialet att leva och vid behov uppdateras och kompletteras.

Det går också att använda just den del som känns relevant i den egna verksamheten. Tove Eklund-Hartman tipsar till exempel om Modul 3:

– En lyckad kommunikation betyder inte bara att man når ut med berättelsen om vad man gör, utan också om att locka nya personer med i verksamheten och få fler att delta i olika evenemang – saker som är förhållandevis enkla att mäta.

KONKRETA TIPS OCH RÅD. Akademiforskare **Marina Lindell** vid Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi har varit delaktig i helheten både som sakkunnig och som utbildare. Hon är glad att materialet nu finns tillgängligt för alla.

– Tanken är att innehållet ska passa för alla som jobbar med de här frågorna, men det underlättar förstås att ha lite baskunskaper. Vi har också formulerat reflektionsfrågor som man kan utgå ifrån.

Den huvudsakliga målgruppen är de som jobbar inom organisationer och föreningar, men Marina Lindell säger att de flesta som jobbar med någon form av utvecklingsarbete kan ha nytta av materialet. Också den som tidigare jobbat med effektmätning kan få några nya tips och idéer.

Ett sätt att komma igång är att välja ut en modul i taget, och låta hela organisationen jobba med just det ämnet.

– Utgå alltid från er egen mission och vision, och den förändring ni vill bidra till. Fundera på vilket samhällsproblem eller behov er verksamhet i grunden adresserar, och hur era insatser kan bidra till en positiv förändring. Ett exempel kan vara en verksamhet som arbetar med ungdomar och där ensamhet bland unga har identifierats som en utmaning.

Genom att visa att verksamheten bidrar till minskad ensamhet bland dem som

FOTO: SONJA FINHOLM

”

Utgå alltid från er egen mission och vision, och den förändring ni vill bidra till. Fundera på vilket samhällsproblem eller behov er verksamhet i grunden adresserar, och hur era insatser kan bidra till en positiv förändring.

Marina Lindell

FOTO: JANICA LÖNN

”

Kom ihåg att involvera alla i organisationen innan ni kör igång. Effektmätning är en omfattande process som kräver både tid och resurser, men som också ger mycket tillbaka i form av bättre kännedom om den egna verksamheten.

Tove Eklund-Hartman

deltar, och att det här på sikt kan bidra till förbättrat psykiskt välbefinnande, kan man synliggöra att de här insatserna har haft en inverkan på målgruppens liv och på samhället.

Lindell hoppas att materialet ska hjälpa fler att våga tänka lite större – inte bara räkna antalet deltagare och sedan göra en kursutvärdering, utan också fundera på vad verksamheten betyder ur ett samhälleligt perspektiv.

– Det skulle jag som finansiär uppskatta.

ARBETE SOM LÖNAR SIG. Effektmätning är även ett stöd i arbetet för organisationer. Med hjälp av de här verktygen kan

de synliggöra var det sker en förändring, när man gör resultat och när det sker samhällsnytta. Resultaten kan även användas i utvecklingen av den egna organisationen.

Tove Eklund-Hartman ger också ett sista råd:

– Kom ihåg att involvera alla i organisationen innan ni kör igång. Effektmätning är en omfattande process som kräver både tid och resurser, men som också ger mycket tillbaka i form av bättre kännedom om den egna verksamheten. ➔

Du hittar materialet på sfv.fi/effektmatning

EFFEKT MÄTNINGENS SJU STEG

1 Behov. Vilket samhällsproblem eller vilka samhällsliga utmaningar tänker ni lösa? Vad vill ni förändra och vilka samhällsgrupper berörs?

2 Vision. Vilken förändring vill ni uppnå på lång sikt? Visionen ska vara djärv och tillräckligt långsiktig, men möjlig att uppnå. Visionen bör också vara konkret, mätbar och innehålla en tidpunkt när den ska vara uppnådd.

3 Mål. Vilken förändring vill ni ska ske för målgruppen? Ju tydligare målen är definierade, desto bättre fungerar effektmätningen.

4 Resurser. Med vilka resurser når ni målet – tid, pengar, människor, partnerskap, teknik eller annat? Planera också resurser för effektmätningen.

5 Handlingar. Med vilka handlingar och insatser får ni en förändring att ske?

6 Resultat. Vilka konkreta förändringar har era handlingar åstadkommit hos målgruppen? Kom ihåg att insatser även kan leda till oavsiktliga effekter.

7 Genomslagskraft. Vilka betydande och varaktiga intryck eller påverkan på målgruppens liv har era handlingar haft? Genomslagskraft är svår att verifiera eftersom den inte kan mätas direkt, och en organisation kan nå och påverka endast en begränsad mängd individer. Därför kan genomslagskraft inte skapas på egen hand – alla behöver varandra.

De sju stegen – här i en förkortad version – baseras på organisationen Hyvän Mittas genomslagskraftskedja.

Utbildningsmaterialet Effektmätning på SFV:s webbplats omfattar fem moduler plus ett avsnitt med inspiration och tilläggsmaterial:

Modul 1: Begreppet genomslagskraft

Vi introducerar begreppet genomslagskraft och undersöker varför det är viktigt att synliggöra effekterna av vårt arbete. Hur kan vi veta vad våra insatser leder till och vad som faktiskt bidrar till resultat?

Modul 2: Mål, mätare och insamling av information

Vi går från önskad förändring till tydliga mål och undersöker hur mätare kan användas för att följa upp om målen har uppnåtts. Hur kan vi samla in och analysera relevant information för att synliggöra resultat och effekter?

Modul 3: Kommunicera effekterna

Vi undersöker hur effekterna av verksamheten kan synliggöras och kommuniceras på ett tydligt och målgruppsanpassat sätt. Hur kan vi välja rätt budskap och kommunikationsmedel – och följa upp om kommunikationen når fram?

Modul 4: Att leda organisationens utvärderings- och genomslagskraftsarbete

Vi fokuserar på hur utvärderings- och genomslagskraftsarbetet kan ledas och förankras i organisationen. Hur kan vi planera processen, involvera och motivera andra samt använda våra resurser på ett ändamålsenligt sätt?

Modul 5: Utvärdering och framsyn

Vi utforskar hur utvärdering och framsyn kan användas för att förstå förändringar i omvärlden och förbereda verksamheten för framtiden. Hur kan vi använda olika informationskällor, involvera målgruppen och tillsammans skapa en bättre förståelse för framtida behov och möjligheter?

Tillsammans ökar vi lärandet, välmåendet och sammanhållningen i samhället.

Visste du att din förening kan få statsbidrag för att ordna en kurs?

Det kan vara en föreläsning, ett seminarium, en längre kurs eller något annat där deltagarna lär sig tillsammans. Genom SFV:s studiecentral kan ni ansöka om statsbidrag. Kursen blir då en så kallad samarbetskurs.

Gör så här:

- 1 PLANERA**
Vad ska deltagarna lära sig? Kursen ska vara minst 45 minuter lång och ha minst sju deltagare.
- 2 ANMÄL**
Anmäl kursen på kurser.sfv.fi innan den börjar. Bifoga ett kursprogram där det tydligt framgår information om dess tema och innehåll, datum och klockslag samt kursledare.
- 3 GENOMFÖR**
Ordna kursen enligt programmet. Bidraget kan användas till exempel till arvoden, marknadsföring, material och traktering.
- 4 REDOVISA**
Redovisa deltagare, intäkter och kostnader. Vi betalar ut bidraget efter godkänd redovisning. Kursbidraget år 2026 är 50 procent av godkända kostnader, men högst 32 euro per lektion (45 minuter).

Har ni en kursidé? Börja här!

sfv.fi/kursbidrag

Väck föreningens sovande pengar

Text Sebastian Dahlström

På många förenings bankkonton ligger pengar som kunde göra större nytta placerade. Även små kassor kan generera betydande avkastning över tid. När tredje sektorns ekonomi stramas åt funderar många föreningar på att placera sina pengar. Men det kan kännas svårt att komma igång.

Jenny Nyman, ekonomiansvarig på Svenska Österbottens Ungdomsförbund, tog initiativ till kursen efter att medlemsföreningarna börjat ställa frågor om placeringar. FOTO: BYROON

Jag ser en tydlig trend. Under det senaste halvåret har allt fler föreningar kon-taktat oss med praktiska frågor om placering, säger **Jenny Nyman**, ekonomiansvarig vid Svenska Österbottens Ungdoms-förbund. När frågorna hopade sig föddes idén till kursen *Hur placera föreningens kapital?*, som arrangerades i samarbete med Svenska folkskolans vänner. Före-läsare var placeringsutbildaren **Svenne Holmström** vid Ghost Investor. Han säger att många föreningar skulle gynnas av att placera sitt kapital.

– Problemet med att låta pengarna ligga på kontot är att inflationen äter upp dem med tiden. Om inflationen skulle se ut som en räkning skulle man tydligare se dess verkliga inverkan. Man kan jämföra pengar på kontot med en fin maskin som inte används utan bara står och samlar damm. Svenne Holmström understryker att även små föreningar utan större tillgångar har mycket att vinna på att placera sina pengar. – Säg att föreningen har 20 000 euro på kontot och att de årliga intäkterna och utgifterna ligger på omkring 5 000 euro.

Då är det definitivt värt att ta den dis-kussionen. Om föreningen har en större kassa, säg 100 000 euro, kan den årliga avkastningen redan bli betydande för föreningens verksamhet. **FÖRSVINNER BIDRAGEN OM MAN PLA-CERAR?** Många aktörer inom den tredje sektorn upplever utmaningar med sin finansiering och en hårdare konkurrens om bidrag. Jenny Nyman säger att många föreningar som hört av sig är oroliga för att de ska förlora sina bidrag om de väljer att placera föreningens kapital. – Vi kollade faktiskt upp saken med en av Svenskfinlands största bidragsgivare, Svenska kulturfonden. Beskedet vi fick av dem var att fonderna bara är glada om föreningarna också tar egna initiativ till placering och att det inte inverkar negativt på möjligheterna att få bidrag i framtiden.

HUR SKA MAN BÖRJA? Placerings-utbildaren Svenne Holmström har för-ståelse för att det kan kännas svårt att sätta i gång med placerandet, särskilt om föreningens styrelseledamöter själva saknar erfarenhet av att investera pengar. – Många kan uppleva att de hamnar utanför sin bekvämlighetszon. Jag tycker personligen att föreningar i regel inte ska syssla med aktiv förvaltning. I början lönar det sig att ta hjälp av en professionell placeringsrådgivare, till exempel vid någon bank, som kan hjälpa till med att lägga upp en placeringsplan

Placeringsutbildaren Svenne Holmström i Karis ser ett växande placeringsintresse i Finland – snabbast växer det bland unga och kvinnor. FOTO: SEBASTIAN DAHLSTRÖM

som motsvarar föreningens placerings-horisont, målsättningar och risktålighet. När planen är klar är största delen av arbetet gjort. – Precis som allt annat som har med föreningens verksamhet att göra är det styrelsen som i sista hand ansvarar för placeringsbesluten. Placeringsplanen fastställer man gärna på årsmötet. Ramverket behöver inte vara särskilt komplicerat. Holmström säger att en bra placeringsplan ofta ryms på två eller tre A4:or och är tidlös till sin natur. – Det kan exempelvis vara så enkelt som att föreningens medel alltid place-ras i börshandlade fonder (ETF:er) eller andra fonder, att högst 50 procent får vara aktieplaceringar och resten räntor – och att förvaltningsprovisionen ska hållas under 1 procent per år. Sedan är det bara att förverkliga. **JÄMLIKHET ÖVER GENERATIONER** När det gäller föreningars långvariga överlevnad talar Svenne Holmström varmt för jämlikhet över generationer. – Om föreningen använder alla pengar nu för dagens medlemmar, finns det ingenting kvar för dem som är med-lemmar om tjugo år. Å andra sidan får placeringarna inte heller bli ett själv-ändamål, så att allt bara ska sparas och ingenting får användas – då gynnar man framtida generationer på bekostnad av de nuvarande. Det gäller att hitta en balans: det är okej att använda en del nu och en del senare. Både Holmström och Nyman hoppas att kursen gav inspiration och väckte intresse för placering i fler allmännyttiga föreningar. När man låter kapitalet jobba frigör man samtidigt föreningsmed-lemmarnas tid och energi.

– Att söka bidrag eller ordna evenemang tar mycket resurser i anspråk i form av tid och talkoanda. Att placera medel kan sist och slutligen innebära relativt lätt-förtjänta pengar som kräver en mindre insats av föreningsmedlemmarna, bara vi har tålamod och låter pengarna jobba för oss i stället, säger Jenny Nyman. ■

Hur placera föreningens kapital?

Kursen Hur placera föreningens kapital? ordnades 25.8.2026 som digital föreläsning av SFV tillsam-mans med Svenska Österbottens Ungdomsförbund r.f. Placerings-utbildaren **Svenne Holmström** behandlade riskhantering, styrel-sens ansvar och placeringsplanen.

Föreningsresursen upprätthålls av SFV:s studiecentral och på webbplatsen hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Finland. www.foreningsresursen.fi

SAKKUNNIG,
SFV:S STUDIECENTRAL/FÖRENINGRESURSEN

Hur länge brinner lågan?

Att tacka ja till en styrelseplats i en förening kan bli ett livslångt engagemang, ett tidsbegränsat uppdrag på två år eller någonting däremellan. Hur länge brinner lågan? Bör föreningar införa mandatperioder för styrelsemedlemmar? Eller hämmar en begränsning styrelsens arbete?

En fråga som man behöver ta ställning till är hur länge en styrelsemedlem förväntas sitta innan uppdraget blir en belastning. Det är också viktigt att fundera på hur man ska ta tillvara kompetensen hos avgående styrelsemedlemmar. Styrelserna behöver kontinuerlig förnyelse. Det behöver komma in nya krafter i styrelserna som inte tyngs av mantrat "så här har vi gjort förr". Eller ännu värre: "så här har vi alltid gjort".

Inför årsmöten ställs styrelsemedlemmarna frågan om de vill fortsätta i styrelsen. Och många svarar ja. De vill fortsätta arbeta för föreningens målsättning. En avgörande sak kan vara att man vill vara en del av den gemenskap som finns i en styrelse. Om man inte längre är medlem i styrelsen för sin förbundsorganisation, vem är man då i organisationen? En föredetting bland alla de andra föredettingarna? En som man eventuellt kommer ihåg att bjuda in till föreningens jubileumstillställningar?

Allt fler förbund och distrikt går vid stadgeändringar in för mandatperioder för styrelsemedlemmar. Har föreningen till exempel en styrelse på nio medlemmar och en mandatperiod på tre år, löper mandatperioden ut för en tredjedel av medlemmarna årligen. Begränsningen av antalet mandatperioder kan i stadgarna vara formulerad så att styrelsemedlemmarna kan bli omvalda en gång.

Vill man ge möjlighet för personer att sitta en längre period, så kan man till exempel ha en skrivning som säger att samma medlem kan sitta i styrelsen i högst fyra kalenderår utan avbrott. Efter fyra år i styrelsen avgår styrelsemedlemmen ur styrelsen åtminstone för ett år. Därefter kan personen väljas in på nytt och sitta i högst fyra år till utan avbrott. Om mandatperioder införs i föreningens stadgar, behöver man beakta att styrelsemedlemmarnas tidigare år i styrelsen inte räknas. Alla börjar alltså från noll när de nya stadgarna är godkända.

Ett införande av mandatperioder kan också öka behovet av en valberedning som har i uppdrag att förbereda valen inför valmötena. Tanken med valberedningen är att utgående från föreningens behov hitta nya styrelsemedlemmar. Vilka kompetenser och kontakter har vi redan i vår styrelse? Vilka saknar vi? Finns det någon åldersgrupp, region eller intressegrupp som saknas i nuvarande styrelse?

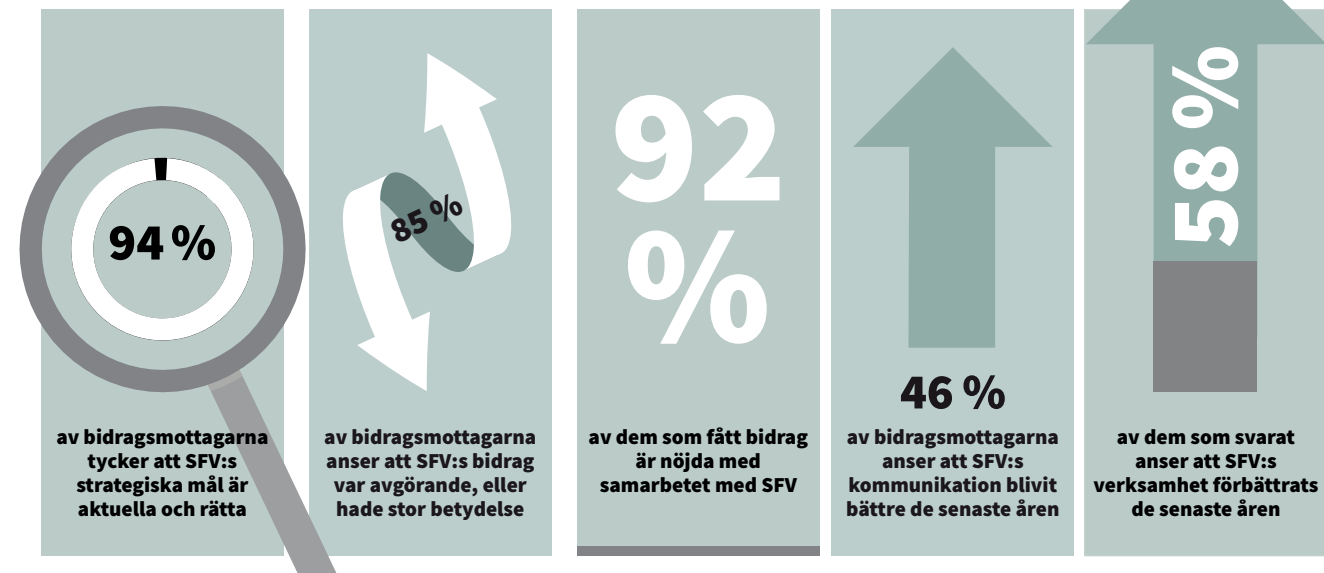
Hur kan man då ta tillvara kompetensen hos de tidigare styrelsemedlemmarna? Involvera dem i arbetsgrupper eller utskott för specifika frågor där deras kompetens är särskilt värdefull, exempelvis strategi, ekonomi eller organisationsutveckling. Varför inte utse dem till föreningens ambassadörer, som har gemensamma träffar tillsammans med föreningens ledning? Till ambassadörernas uppgifter kan höra att ta hand om till exempel medlemsvärvning, sponsoring och andra värdefulla uppgifter där deras långa erfarenhet från föreningen kommer till nytta och glädje för alla.

§ 2 UR SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner rf:s syfte är att främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden.

5 666 medlemmar i Understöds- föreningen för SFV per 11.9.2026	292 medlemmar i Svenska folkskolans vänner per 11.9.2026	År 2025 ordnade SFV:s sommaruni 11 ÖPU-kurser i samar- bete med ÅA. 338 deltagare i kurserna	14 667 kursdeltagare 842 kurser i samarbete med SFV:s studie- central år 2025	83 studiecirklar 775 cirkeldeltagare år 2025
--	--	--	--	--

SFV:S BIDRAG 2022-2024 I SIFFROR

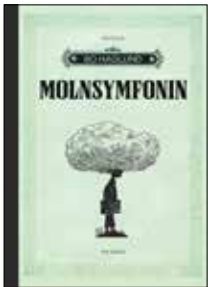
SFV:S VERKSAMHETSMÅL

1 SFV vill uppnå högre välbefinnande inom utbildningen	3 SFV vill uppnå en starkt bildningsidentitet och -medvetenhet inom föreningslivet	4 SFV vill genom den fria bildningen uppnå ett starkare engagemang och en bredare bildning, för att skapa en positiv förän- dring som motkraft till samhälleliga utmaningar.
2 SFV vill uppnå jämlikhet i utbildningen		

Kom med i SFV! Som medlem i SFV:s understödsförening stöder du en högklassig och relevant utbildning och bildning på svenska i Finland. Du får SFV-magasinet och inbjudningar till våra kurser och evenemang. Som ny medlem får du dessutom en bok ur SFV:s biografiserie. Medlemmar får också rabatt på böcker och läromedel i Schildts & Söderströms nätbutik. Det kostar inget att vara medlem. Bli medlem på www.sfv.fi/medlem eller mejla till medlem@sfv.fi.	Fri ansöknings tid Vi tar emot ansökningar och delar ut allmänna bidrag kontinuerligt. Du kan ansöka om bidrag för projekt vars verksamhet är i linje med de målsättningar som SFV har för nuvarande strategiperiod. Mer information: www.sfv.fi/bidrag	Donationer och testamenten Vill du vara med i vårt bildnings- och kulturarbete? Din donation hjälper oss att fortsättningsvis stärka utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland. Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@sfv.fi eller 040 355 9935.	Adressändring Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/adressandring
---	---	--	--

I Boklådan kan mindre finlandssvenska förlag och de som ger ut på eget förlag anmäla sina böcker.
Anmäl böckerna i god tid före materialstopp på sfv.fi/bokladan.
Notera att SFV inte säljer böckerna, se i stället information i varje anmälan.

BOKLUND PUBLISHING

MOLNSYMFONIN

Bo Haglund

ISBN 978-952-7320-38-9
161 sidor, inbunden
Pris 28,90 e
Köp på www.boklund.fi

■ Serieboken Molnsymfonin handlar om musik, utanförskap och beskriver en ung människas uppväxt i en liten stad, i södra Finland, som påminner om Borgå. Berättelsen kan beskrivas som en satir om ett slutet och konservativt samhälle där klassstillhörighet och heteronormativt beteende dominerar. Tidsmässigt förankrat till 1970-talet men kunde även hända i dag. Bo Haglund är bildkonstnär.

DEN SPRÖDA KÄRLEKEN

DIKTER 1999–2025

Anders Lasander

ISBN 978-952-7320-39-6
33 sidor, häftad
Pris 25 e
Köp på www.boklund.fi

■ Dikterna i denna bok har skrivits under en tidsrymd av tjugofem år i fyra olika städer där författaren har varit bosatt: i Jakobstad, Rom, Klaipeda och Helsingfors. Dikterna handlar om olika livsskeden i människors liv. De rör sig mellan det vardagliga och det existentiella och mellan mörker och ljus. En diktsamling om kärlekens skörhet och om dess märkliga uthållighet. Om det som lever kvar.

FÖRLAGET SCRIPTUM

HALWAR

Kurt Levlin

ISBN 978-952-7523-52-0
62 sidor, häftad
Pris 21,50 e
Köp på www.boklund.fi

■ På väggen har jag en anslagstavla fylld med minnen. När jag sitter och skriver och en mening tappar fart brukar blicken söka sig dit. Blicken fastnar då ofta på ett foto av sex unga män som håller armarna om varandra. Det börjar vara 40 år sedan fotot togs. Men vi träffas fortfarande varje sommar. I Nykarleby, på vedabacken, på Halwars namnsdag. Vi håller fortfarande armarna om varandra och ler.

RÖÖTRE Å FÖÖTRE
MINNEN FRÅN EN HEMBYGD

Lars-Johan Sandvik

978-952-7523-51-3
208 sidor, häftad
Pris 34,80 e
Köp på www.boklund.fi

■ Röötre lever i dialekten, i orden, i tonfallen och i uttrycken. Varje möte med språket är en hemkomst till en värld där tillhörighet fortfarande har röst. Ån är navet. Den delar och förenar, bär liv och minnen. Längs Åågliide i Nedervetil har min släkt levt i generationer, här har min upplevelse av förankring formats. Föötre är stegen bort. De har fört mig ut i världen, men också tillbaka.

ROSEBUD

ARBETSGLÄDJE I KLASSEN – NÄR
VANLIGA METODER INTE RÄCKER

Daniel Grönvall, Pertti Simula

ISBN 9789524200721
204 sidor, mjuk pärm
Pris: 25 e
Köp på rosebud.fi eller fråga i bokhandeln

■ Boken utgår från mötet mellan lärare och elev. Med stöd i conscientiametoden visar boken hur arbetet i klassrummet kan förändras när elevernas känslor och inre upplevelser får tydligare plats. Boken ger konkreta verktyg som hjälper eleverna att bli mer medvetna om sina känslor, sina handlingar och sin betydelse för gruppen. Då skapas bättre förutsättningar för trygghet, lärande och arbetsglädje. Förhållningssättet används i dag i skolor i Finland, Sverige och Brasilien.

LITORALE

PIGAN ALINA

Marie Allen

ISBN 9789527597033
164 sidor, dansk band
Pris: 33,50 e
Köp på litorale.fi eller fråga i bokhandeln

■ Pigan Alina är en svepande historisk roman om en kvinna som rör sig i Europas maktens och kulturens skugga – från Åbos salonger till Sibiriens exil och Paris pulserande liv. Född som oäkta dotter till en piga och den polske nationalhjälten Tadeusz Kościuszko formas Alinas liv av både slump och styrka. Genom möten med tsarer, statsmän och kulturpersonligheter, och som nära vän till Fredrika Runeberg, blir Alina en tyst men avgörande närvaro i en tid av politisk oro och växande nationalism.

FONTANA MEDIA

NEO KOM OCH LIVET VÄNDE
– EN VARDAG MED AUTISM

Benita Stenlund

ISBN 9515509147
150 sidor, häftad
Pris 27,90 e
Beställningar: www.fontanamedia.fi,
info@fontanamedia.fi, tfn 040 831 5897.

■ När Benita Stenlunds yngste son Neo föddes märktes tidigt att något var annorlunda. Vid fyra års ålder fick han diagnosen autism. I denna personliga berättelse skildrar Benita livet som förälder till ett barn med särskilda behov och vardagen som förändras i grunden. Boken riktar sig till alla som vill förstå hur livet med ett barn med autism kan se ut i en vanlig familj.

I NATT FÖRLORADE JAG MIN TRO –
MEN HAN BLEV KVAR

Matti Aspvik

ISBN 9789515509185
152 sidor, häftad
Pris 28,90 e
Beställningar: www.fontanamedia.fi,
info@fontanamedia.fi, tfn 040 831 5897.

■ I den här boken berättar Matti Aspvik om hur den tro som en gång bar honom börjar spricka. Steg för steg tvingas han montera ner det han trott sig veta för att se om något kan byggas upp på nytt. Går det att hitta tillbaka till en tro som inte vilar på säkerhet, utan på ärlighet? Vad försvinner, och vad finns kvar? Det här är berättelsen om vad som händer när tron måste omprövas för att överleva.

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND

VARFÖR SKREK JOSELE?
BERÄTTELSE OM JUDISKT LIV I FINLAND
Jac Weinstein, utg. Simo Muir & Eva Odrischinsky

ISBN 978-951-583-709-7
291 sidor
Cirkapris 28 e
Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors, på tiedekirja.fi eller i din lokala bokhandel.

■ Hur såg livet ut i den finländsk-judiska gemenskapen för hundra år sedan? Genom Jac Weinsteins ögon öppnas dörren till en levande kultur präglad av traditioner, flerspråkighet och stark sammanhållning, men också av svåra minnen från Förintelsen. Boken belyser det mångkulturella i Svenskfinland och är en värdefull resurs för alla med intresse för judisk historia och nordisk kulturhistoria.

PEPPARKAKOR
EN KRYDDIG HISTORIA
Yrsa Lindqvist

ISBN 978-951-583-734-9
161 sidor
Cirkapris 28 e
Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors, på tiedekirja.fi eller i din lokala bokhandel

■ Få bakverk väcker så mycket nostalgi, doftminnen och julstämning som pepparkakan. Men bakom den knapriga ytan och den välkända smaken döljer sig en fascinerande berättelse. I Pepparkakor får du följa pepparkakans resa från medeltida medicin till älskat småbröd. Boken innehåller ett urval av historiska pepparkaksrecept från 250 år, med tips på hur de kan anpassas till nutid.

SLEF-MEDIA

VARDAGSNÅD
OASER UNDER FÄRDEN
Magnus Enlund
978-952-7594-10-0
104 sidor, inbunden
24,50 e
Köp på slef.fi/butik

■ Livsvandringen tar oss ibland till höga höjder med bedårande utsikt. Andra gånger förs vi ner i tillvarons snårigare dalgångar. Genom allt går Herren Jesus med. De varma, människonära texterna i Vardagsnåd utgör uppfriskande oaser under färden. Reflektionerna kombineras med väl valda målningar främst från den finländska konstens guldålder.

SABBATSÅR
FEMTIO BETRÅKTELSE FRÅN FEM DECENNIER
Jan-Erik Sandström
978-952-7594-08-7
108 sidor, danskt band
Pris 20 e
<https://slef.fi/butik/>

■ Prosten Jan-Erik Sandström bjuder i boken Sabbatsår på femtio betraktelser från fem decennier. Läsaren leds till de flesta av kyrkoårets rikhaltiga hållplatser och får på dessa ta del av trosstärkande texter. Sabbatsår kan betraktas som en naturlig uppföljare till Jubelår, som SLEF-Media gav ut år 2024.

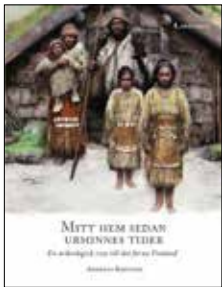
LIBRARIA

CAY
ETT LIV I LUREN OCH PÅ SCENEN
Kjell Ekholm

ISBN 978-952-7587-47-8
180 sidor, inbunden, fotografier i färg och svartvitt
Riktpris: 34 e
Köp på www.libraria.fi, i din lokala bokhandel eller i nätbokhandeln

■ I nästan tre decennier var Cay Karlsson och Liv i luren synonymt med Radio Vega. Men Cay hann med mycket mer: som sångare i The Scaffolds blev han en pionjär inom finländsk pop och uppträdde på legendariska Star Club i Hamburg. Han medverkade också i Hair och blev medlem i Cumulus. Genom radion blev Cay folkkär. Kort före sin bortgång 2025 hann han berätta om sitt liv och en svunnen värld.

MITT HEM SEDAN URMINNES TIDER
EN ARKEOLOGISK RESA TILL DET FORNA FINLAND
Andreas Koivisto

978-952-7587-50-8
204 sidor, inbunden, illustrerad i färg och svartvitt
Riktpris: 32 e
Köp på www.libraria.fi, i din lokala bokhandel eller i nätbokhandeln

■ Ett fingeravtryck på en krukskärva från stenåldern väcker frågor hos en liten pojke: Vems fingeravtryck var det, vem hade bott här? Runt Stenkullaberget i Vanda har människor levt sedan istiden. Med hjälp av arkeologi, DNA-forskning och språkvetenskap berättar prisbelönta Andreas Koivisto om Finlands förflutna – och människorna som levde här. En personlig resa genom tusentals år av historia.

HELLAS FÖRLAG

LILLA MUSEN SPÖKAR
Helena Jeppe
ISBN 978-952-68457-3-9
63 sidor, inbunden, hård pärm
24 e
Köp på Storia, Boklund, När-Bok, Herlers, Booklet, Susannes shop, Pjelax Handelsbod, Luckan Kyrkslätt, Luckan Sydösterbotten, Kökar skärgårdsbutik, Destination Kökar, Sommaröhallen södra Vallgrund, Strandhem i Nämpnäs

■ Fjärde kapitelboken i serien om Lilla Musen för 6–9 år. Lilla Musen har fått nog av att alltid vara på sin vakt, katten måste skrämmas så han flyttar. Människomamman bjuder in spökletare för att se om det är möss eller spöken som bor på vinden. Lilla Musen bestämmer sig för att spöka för katten och spökletarna när de kommer upp på vinden. Även människobarnen planerar att spöka för spökletarna.

MYSTERIET PÅ HOTELL BRUDHÄLL
MÄSTERDETEKTIVVERNA
Helena Jeppe
ISBN 978-952-68457-4-6
89 sidor, inbunden hård pärm
ca 24 e
Storia, Boklund, När-Bok, Herlers, Booklet, Pjelax handelsbod, Susannes shop, Luckan Sydösterbotten, Sommaröhallen södra Vallgrund, Strandhem i Nämpnäs, Kökar skärgårdsbutik, Brudhäll på Kökar, nätbokhandeln

■ Ella och Wille reser med moster Sofia till Kökar. På båtresan berättar Sofia att det pågår mystiska stölder på hotellet. Saker försvinner spårlöst från hotellrum och polisen hittar inga spår efter tjuvarna. Sofia som är journalist ber barnen hjälpa henne att lösa mysteriet. Ella och Wille spanar och hittar många misstänkta, men vem är tjuven? En lättläst bok med spännande intriger.

Efterlängtnad ny roman av KJELL WESTÖ

CODA

År 2026 är ett märkesår i Kjell Westös författarskap. Det är fyrtio år sedan han debuterade som poet och trettio år sedan romandebuten *Drakarna över Helsingfors*. Nu utkommer hans tionde roman, *Coda*.

I början av 1980-talet grundar en grupp unga radikaler konstnärskollektivet Kommando Kronopio. De samlar stadens coolaste människor, ordnar de vildaste performanceföreställningarna och de bästa festerna. Fyra decennier senare är mycket annorlunda. Förläggaren Andy närmar sig pensionen. Hans vän Willy är en framgångsrik författare vars stjärna börjat dala, medan Corinne har tagit sig till näringslivets topp. Andy vill förstå vad som hände med kollektivet och börjar skriva.

Coda är en omiskännlig Kjell Westö-roman; en stor berättelse om vänskap och förräderi, konst och kärlek, åldrande och förlust. Och förstås: en roman om Helsingfors.

"Jag ville äga stan genom att skriva den, men det är nog den som har skrivit mig i stället." – ur *Coda*

KJELL WESTÖ

DRAKARNA ÖVER HELSINGFORS

Kjell Westös stora genombrottsroman *Drakarna över Helsingfors* återutges nu i pocket. När boken kom ut för 30 år sedan tog den läsarna med storm och räknas i dag som en modern klassiker i den finlandssvenska litteraturen.

Nu i
pocket!

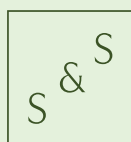

KJELL WESTÖ

LANG

När Kjell Westös roman *Lang* först utkom 2002 väckte den stor uppmärksamhet och nominerades till både Finlandiapriset och Nordiska rådets litteraturpris. Nu återutges den i pocket.

Nu i
pocket!

SFV-medlemmar får 45 procent rabatt på alla böcker på litteratur.sets.fi. Använd kampanjkoden aktie123.

FOTO: WIKIMEDIA/FRED SUNDÉN

Kan du Svenskfinland?

Av Jesper von Hertzen

- 1 Vilket årtal – som slutar med en nia – grundades Hanken eller Svenska handelshögskolan, visserligen med namnet Högre Svenska Handelsläroverket?
- 2 Med hurdan slags dans förknippas Föreningen Brage som grundades 1906 i Helsingfors?
- 3 Inom vilken idrottsgren tävlar man i Sjundeå Cup?
- 4 Var i skärgården kan man äta på L'Escale, Köpmans och Najaden, sova på hotellen Strandbo och Lanterna, och shoppa på bland annat Saker o Ting?
- 5 Vilken stad med drygt 6 000 invånare, av vilka drygt 50 procent är svenskspråkiga, ingår i det internationella Cittaslow-nätverket?
- 6 Tidigare chefredaktörer är bland andra Göran von Bonsdorff, Klaus Törnudd, Pär Stenbäck och Yrsa Stenius. Vilken tidning – grundad 1911 – eftersöks?
- 7 Vad heter den grönvita idrottsföreningen som grundades i Borgå år 1902?
- 8 Vilken sång sjungen av av Benny Törnroos lanserades hösten 1991?
- 9 Med vilka sex ord börjar Zacharias Topelius dikt Lasse liten, som också är en vaggvisa?
- 10 Med vilket artistnamn känns sångaren Lucas Kihlman bättre igen?

Svaren: 1. 1909 / 2. Folkidans / 3. Handboll / 4. Nagu / 5. Kristinestad / 6. Studentbladet / 7. Akilles / 8. I Muminöden / 9. Världen är så stor, så stor / 10. Averegekliduke

The image shows a 15x15 crossword puzzle grid. In the top-left corner, there is a photograph of a white stretch limousine with "LUMISE" written on its side, parked in front of a building with a sign that says "Restaurant ABC!".

The crossword puzzle contains the following words and clues (based on the visible text in the image):

- Across:**
 - 1: HYGG-LIG
 - 3: MAMMAS FLICKA MÖRKT BRÖD
 - 5: JÄMMA
 - 7: MAMMAS FLICKA MÖRKT BRÖD
 - 9: HÖRSEL ORGANET VIOLA VIKMAN
 - 11: MASSA-CHUSETTS ÅKER FÄRG-NYANS
 - 13: JAPANSKT PLAGG
 - 15: SUDDA UT MATJE
 - 17: BIBEL-DEL
 - 19: GRÄTER KROKO-DIL-TARAR?
 - 21: PLATINA
 - 23: VÄR-MÄNAD
 - 25: FARTYD
- Down:**
 - 2: FAR BRONS STUNDOM
 - 4: UTAN SOCKER
 - 6: MISS-TAG
 - 8: SOM HUND OCH KATT FLICK-NAMN
 - 10: LEGITI-MITETS-HANDLING
 - 12: TON-ÅRINGAR KÄRVE
 - 14: HUXLEY, BRITISK FÖR-FÄTTARE
 - 16: FLINTEN
 - 18: ASTAT RÄNE-KOSKEN URHEIM-JAT
 - 20: TELNING IN-BJUDAN
 - 22: GRUND-ÄMNE BLUFF
 - 24: BRIE JAG
 - 26: KÄNNA PÅ SLAG SÄDES-SLAG
 - 28: DAGENS NYHETER
 - 30: NEON

Some cells are pre-filled with letters or numbers, and some cells are empty, indicating a partially solved puzzle.

NAMN: _____

ADDRESS: _____

MOBILNUMMER (OBLIGATORISKT): _____

Vinsten för krysset 3-2026 är två SFV-biografier.
Skicka in lösningen senast 30.10.2026 till SFV: redaktion,
Anngatan 12 A 24, 00120 Helsingfors. Märk kuvertet ”Kryss”.
Du kan också fota din lösning och e-posta den på kryss@sfv.fi.
Viktigt: Skriv in dina uppgifter på själva krysset, vi sparar
endast bilden i vårt utlottningssystem och läser inte e-posten.
Mobilnummer är obligatoriskt, för eventuell paketavisering
ifall du vinner utlottningen.

SUDOKU ENKEL

9	2		1	7	4			8
4	7			8		6	1	2
	1	5		2	6		9	
5	3	1		9	7	2	8	
7	6			1	3	9	4	5
	9	4	8	6		1		
6	8	7		3			5	1
	5	2	7	4	1	8		
1			6		8		2	7

KRYSSLÖSNING 2-2026

43 svar lämnades in, 13 per post, och 33 per e-post. Fru Fortuna gynnade denna gång **Gun-Marie Carlsson** i Esbo. Vinstböckerna torde vara framme – ta i annat fall kontakt på redaktion@sfv.fi.

HUR DRAR VI VINNARNA I KRYSSSET?

1. De svar som kommit per epost förses med en löpande numrering, liksom de lösningar som kommit brevlades. **2.** Summan av antalet lösningar förs in i en slumpgenerator, som drar ett tal mellan 1 och antalet inlämnade svar. På så sätt har alla lösningar lika stor chans att vinna utlottningen.

[illegible]

SUDOKU SVÅR

2			3	9		4		
		7						
1	5		8	4				
			7				9	
				6		3		2
	2			5				6
		9						
					4	8		3
		5			2	9	4	

ANAGRAMJAKTEN

De lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Kommatering eller specialtecken som frågetecken, kolon eller talstreck finns inte med. De rätta svaren finns på denna sida.

ANGÅENDE VÄTMEDLET

ÅNGRAR HULLING ENBÄREN

CENTRIFUGALA SKOLBÄNKARS MOLL

AFFEKTEN ÄGDE TRÄLIM

HELTID TILLHÖRA FINNIG

LÖSNINGAR

DET EGNA VÄL MÅNDET • SID 38
HUR LÅNGE BRINNEN LÄGAN • SID 50
LOCKAR FLER UNGA TILL BOKMÄSSAN • SID 22
LÄRDIG MÅTA EFFEKTEN • SID 44
TILLHÖRIGHET I FINLAND • SID 26

SUDOKU ENKEL

9	2	6	1	7	4	5	3	8
4	7	3	5	8	9	6	1	2
8	1	5	3	2	6	7	9	4
5	3	1	4	9	7	2	8	6
7	6	8	2	1	3	9	4	5
2	9	4	8	6	5	1	7	3
6	8	7	9	3	2	4	5	1
3	5	2	7	4	1	8	6	9
1	4	9	6	5	8	3	2	7

SUDOKU SVÅR

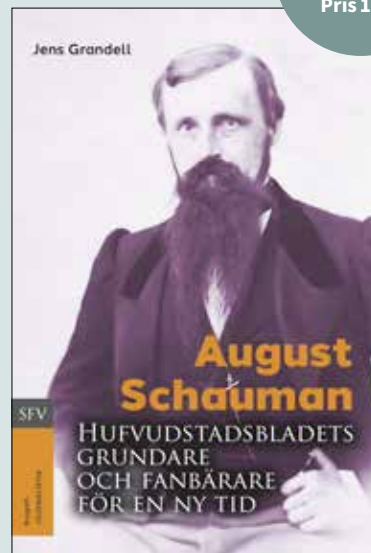
2	8	6	3	9	7	4	1	5
4	9	7	2	1	5	6	3	8
1	5	3	8	4	6	7	2	9
3	6	1	7	2	8	5	9	4
5	7	4	1	6	9	3	8	2
9	2	8	4	5	3	1	7	6
8	4	9	5	3	1	2	6	7
6	1	2	9	7	4	8	5	3
7	3	5	6	8	2	9	4	1

August Schauman

Hbl:s grundare och fanbärare för en ny tid

August Schauman (1826–1896) gav ett stort bidrag till det finska pressväsendet och till 1800-talets opinioner. Men som följd av sin liberala politiska hållning föll han i glömska under 1900-talet – ett öde som även drabbade andra liberaler. De passade helt enkelt inte in i språkstridernas virvlar, och inte heller i den unga republikens identitetssökande efter 1918.

Jens Grandells biografi är en berättelse om en person, men också om en epok i Finlands historia – en epok när det moderna Finland växte fram, och olika idéer och föreställningar stöttes och blöttes med tidigare oskådad intensitet.

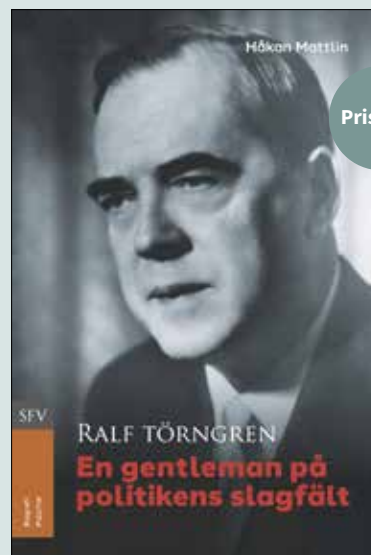
Utkommer
den 22 oktober
Pris 19,80

Ralf Törngren

En gentleman på politikens slagfält

Ralf Törngren (1899–1961) verkade som sfp-politiker under många turbulenta perioder i Finlands politiska historia. Men även om han valdes in i riksdagen flera gånger och var minister i elva regeringar var han på kollisionkurs med sin riksdagsgrupp. Hur blev han sin tids centrala finlandssvenska och rikspolitiska politiker? Varför misslyckades han som statsminister? Vad gjorde honom till sist desillusionerad och nedbruten – både psykiskt och fysiskt?

I biografin hittar **Håkan Mattlin** förklaringar i Törngrens uppväxt, och i de personliga egenskaper som växte fram i trycket av de politiska utmaningarna.

Pris 19,80

Läs mer om alla 28 SFV-biografier över svenskspråkiga finländare som inte får glömmas bort, beställ och betala på www.boklund.fi (skriv "SFV" i sökfältet)